

Budapesti Műszaki Főiskola
Tanárképző és Mérnökpedagógiai Központ

SZAKDOLGOZAT

Borsi Róbert
2009

A cserkészmozgalom

The Scout Movement

Tartalomjegyzék

Bevezetés	4
1. A cserkészmozgalom eredete, története.....	5
1.1 A cserkészzet előfutárai.....	5
1.2 Robert Baden-Powell, a cserkészzet alapítója.....	5
1.3 A cserkészmozgalom születése.....	7
1.4 Cserkészzet a világban, nemzetek találkozása	11
2. A magyarországi cserkészzet története a rendszerváltásig.....	15
2.1 A cserkészzet megjelenése Magyarországon	15
2.2 A Magyar Cserkészszövetség újjáalakulása és főcserkészzi intézmény megjelenése.....	16
2.3 A fénykor, út Gödöllőre.....	18
2.4 A háború szelei	23
2.5 Külföldre szorulás.....	25
3. A cserkészzet célja és eszközei	26
3.1 A cserkészzet fogalma.....	26
3.2 A cserkészzet célja.....	28
3.3 A cserkészzet eszközei, elvei és nevelési módszere.....	31
3.4 A mai Magyar Cserkészszövetség szervezeti felépítése [9].....	39
3.5 A cserkész módszer és a reformpedagógiák [1]	40
4. A cserkészzet jelene és jövője – változások, tervek, törekvések.....	44
4.1 A cserkészmozgalom helyzete a világban	44
4.2 A rendszerváltástól napjainkig Magyarországon - húsz év története	44
4.3 EINK és RAP – elképzelések, melyek tetteket szülnek.....	47
Befejezés, összefoglalás.....	53
Irodalomjegyzék	54

Bevezetés

A magyarországi cserkészmozgalom 2009-ben ünnepli a rendszerváltást követő újra feltámadásának huszadik évfordulóját. Két évvel ezelőtt pedig, 2007-ben pedig az egész cserkész világ ünnepelt, 100 éves lett a mozgalom. Ebből az apropóból született meg a gondolat, hogy alaposabban is szemügyre veszem a cserkészmozgalmat.

Érdekelt a szervezetük, történelmük, és a külső mögött meghúzódó nevelési elgondolás. Mit is takar az oly sokat hallott cserkészmódszer, és mi van a zöld/szürke/barna nyakkendő mögött? Vajon mennyire tudatos a nevelés, és mit tesznek, hogy azzá váljon? Mik a cserkészzet alapjai, és mi minden fér bele a cserkésznevelésbe? Vajon mennyiben érintette a mozgalmat az információrobbanás, a felgyorsult világ rohanó szellemével tudják-e, és akarják-e tartani a tempót? Mennyire életképes a mozgalom, mik a fejlődés lehetőségei? Elmaradt-e a magyar cserkészzet a külföldtől - az oly dicső kezdetek után - a hidegháború alatt, és ha igen, van-e ereje újra kiteljesedni? Van-e vajon megfelelő vezetésük, és képzési rendszerük a jövő vezetői számára? Vajon van-e mit tanulnom mérnök tanárként a módszerükből, és fel tudom-e használni azt az oktatás során? Vagy akár fordítva: mint mérnök tanár tudok-e adni a mozgalomnak, vajon van-e hová beilleszem tudásomat, és vajon melyik ez a terület?

Ilyen és ehhez hasonló kérdések fogalmazódtak meg bennem, és ezekre kerestem és találtam választ dolgozatomban. Munkámat segítette számos jelenlegi cserkészvezető, akik közül kiemelném és köszönetet mondanék Babos Gábor cserkészvezetőnek (1507. cserkészcsapat)- a Zöld Sziget fordítójának, Solymosi Balázs cserkészvezetőnek (205. cscs.), aki az Országos Vezetőtiszt, és Szabó Zsuzsa cserkészsegédvezetőnek (937. cscs.).

1. A cserkészmozgalom eredete, története

1.1 A cserkészlet előfutárai

Első ízben Amerikában gondoltak arra, hogy mesterségesen létrehozzák a gyerekek külön életét, melyben igazán jól érzik magukat. Thomas Seton az indián világ romantikájában találta meg ezt a vonást, s megalkotta az erdei indiánok, azaz Woodcraft Indians közösségét. A gyermekek ezáltal hozzájutottak a természet romantikájához, beoltódtak annak szeretetével, részük volt a felderítés, a nyomolvasás kihívásában, és a táborúz adta életre szóló élményekben.

Daniel Carter Beard megszervezte az „úttörőfiúk” (boy-pioneers) mozgalmát, amely természetes közegbe, szintén az erdőbe helyezte a gyermekek világát, kiszakítva őket a felnőttek által már megalkotott környezetből. A boy-pioneers az első amerikai telepések életét és világát helyezte a középpontban, mint a természettel összhangban élő ember példáját.

Byron W. Farbusch szervezeteiben más szempont dominált, az általa alapított „Arthur Király lovagjai” társaságokat a lovagiasság erénye jellemezte igazán: „Légy mindig lovagias a nőekkel, légy becsületes, légy gyöngéd.”

1.2 Robert Baden-Powell, a cserkészlet alapítója

Lord Robert Stevenson Smyth Baden-Powell of Gilwell (becenevén Bi-Pi) 1857. február 22-én született, egy értelmiségi család nyolcadik gyermekeként London Paddington negyedében. Édesapja Harry Baden-Powell tiszteletes, az oxfordi egyetem egykori professzora volt, keresztapja pedig Robert Stephenson, a vasút úttörőjének, George Stephensonnak fia. Bi-Pi három éves volt, amikor édesapja meghalt. Családja ettől kezdve nem élt jómódban.

Első tanítónője édesanyja volt, majd a Rose Hill iskolába járt Turnbridge Wellsben, ahonnan 1870-ben ösztöndíjjal lett a híres Charterhouse iskola diákja. Kezdetben az iskola Londonban volt, de később Godalmingbe, vidékre költözött. Bi-Pi életére nagy hatással volt, hogy a költözés miatt ilyen közelségben élhetett a természettel. Így, iskola mellett kezdett érdeklődni a cserkészés és az erdei élet iránt. Nyulakat fogott a bozótban, főzött, ügyelve, hogy a füst el ne árulja búvóhelyét, fejszével fát vágott,

madarakkal és állatokkal barátkozott. A szünidőkben pedig bátyjaival együtt mindig kalandokat keresett. Egy szünetben csónakon körüljárták Dél-Angliát, egy másik alkalommal pedig kenuval kutatták fel a Temze forrásvidékét. A kor akkori szellemében, a viktoriánus Angliában a fiatalok nemigen vállalkoztak ilyesmire. Az itt tanultaknak későbbi életében nagy hasznát vette.

A középiskola befejezés után 1876-ban Oxfordba felvételizett, de elutasították. Még ugyanebben az évben a sandhurst-i katonai akadémián második lett a több mint száz jelentkező közül, így elkerülte a kiképzést és alhadnagyi rangban rögtön a 13-as huszárokhoz került, akik akkor Indiában állomásoztak. Itt fiatal katonatisztként tovább gyakorolta a cserkészést, a térképészetet, és a földérítést. Parancsnokai hamar felfigyeltek BP különleges tehetségére, álcázó képességeire, és megbízták a hírszerző csoport vezetésével. Az itt elért sikereit nagyban annak köszönhetette, hogy nagyon jó érzékkel választotta meg alkalmazottait és beosztottait, akik elé igen magas követelmény rendszert állított, de emellett igen jól is bánt velük. Módszere annak idején szokatlan volt: kis csoportokat működtetett egy vezető irányításával. Aki jó munkát végzett, külön elismerést kapott. Kitüntetésként Bi-Pi az iránytű északi irányát mutató liliumhoz hasonló jelvényt adott, amely nagyon hasonlított a mai cserkészjelvényhez.

1884-ben Dél-Afrikába ment, szakállat növesztett, megkopott ruhát viselt, és újságírónak adta ki magát. Ennek köszönhetően sok információt szerzett a titkos küldetés alatt és tökéletesítette megfigyelési és felderítési módszereit a zulu törzs tagjainak segítségével.

Később pedig Máltán és Írországból teljesített szolgálatot különböző beosztásokban, de leginkább, mint kém és felderítő. Élményeiről készült rajzai és írásai eleinte újságokban jelentek meg, később pedig könyveket is írt (*The Adventures of a Spy*, *The Downfall of Prempeh*, *The Matabele Campaign*).

1899-ben a dél-afrikai holland telepesek, a búrok elleni háborúban Mafeking város megvédésével bízták meg, melyet a transwaali búrok vettek szoros ostromgyűrű alá. A 217 napos sikertelen ostrom során Bi-Pi-re mély benyomást tett a lőszerhordással, élelmiszerszállítással, hírvittel, sebesültek ápolásával megbízott fiúk ügyessége és találékonysága. A cadetoknak nevezett fiúk kis csoportokba szerveződtek (*Boy's Brigade*), és nagy lelkesedéssel látták el a rájuk szabott feladatokat. Erről később így írt: „Ez a tapasztalat arra tanított, hogy ha a fiúk kiképzése alkalmazkodik természetükhöz, igen gyorsan tanulnak, továbbá, hogy a fiúk – feltéve, hogy megbízást kapnak – lényegesen nagyobb feladatokat képesek elvégezni, mint azt az ember gondolná.”

Baden-Powellt meglepte és fellelkesítette a gyerekek önállósága és belülről fakadó felelősségtudata, így kiváló pedagógiai ösztönrel ráérezve a kis közösségek erejére, megszervezte a 6-8 tagból álló kisközösségeket, az őröket. Ezeket egymással versenyeztetve terhelte és nevelte egyéneként és közösségként egyaránt.

Mafeking parancsnokának sikere Angliára mély benyomást tett, és Bi-Pi nemzeti hősként tért haza 1900-ban.

Robert Baden-Powell fejében a búr háborúban eltöltött katonai szolgálat (1899-1900) során kezdett el körvonalazódni a gondolat, hogy a modernizálódó világban elkallódni látszó fiatalokat közösségé lehet, kell szervezni. A XIX. század végén egyre jellemzőbbé vált ugyanis az utcán céltalanul kószáló csoportokba verődő fiúk látványa. Az iparosodott modern városokban, felbomlottak a régi hagyományos közösségek, melyek a történelem során ellátták a gyermekek nevelését, szocializálását. A városok, főleg a nagyvárosok társadalma kivetkőztette a fiatalokat a korábbi életformájukból, testileg elpuhultak, lélekben eldurvultak, természettel való kapcsolatukat és önállóságukat elvesztették. A fiatalságukból fakadó tettvágyukat nem tudták a társadalom számára hasznosan kiélni, s ez romboló szenvedélyeknek engedett teret. A gyermek pedig már olyan, hogy ha egyetlen egy értéből kiábrándul, akkor többnyire minden más nagy érték iránti tiszteletében megrendül. A csupán elméleti ismereteket nyújtó túlsúfolt iskolákban azonban erkölcsi nevelés kevéssé folyt. A napi gondokkal küzdő szülők és az iskola között elvesző fiatalok számára senki sem adott útmutatást a társadalomba való beilleszkedéshez.

1.3 A cserkészmozgalom születése

A széthulló fiatal jellem megmentésére sok kortárs mozgalom alakult ki. Ilyen volt az angol YMCA (Young Men's Christian Association), a Boy's brigade, a német Wandervogel, vagy a magyar Regnum Marianum. Ezek a szervezetek programjaiban előkerült a hagyományőrzés, természetjárás, vallásos hit és normarendszer, azonban ezeket nem vegyítették.

Ekkor jelenik meg Bi-Pi Aids to Scouting (1899) című könyve, melynek sikere nyomán a szerző több előadást is tartott a fiataloknak. Az egyik ilyen rendezvényen Sir William Smith, a Boy's Brigade mozgalom alapítója felkérte, hogy katonai kiképzői gyakorlatát felhasználva dolgozzon ki egy nevelési programot a fiatal fiúk jó állampolgárrá nevelése érdekében.

Bi-Pi a következő éveket tanulással, kutatással, önneveléssel töltötte. A különböző pedagógiai irányzatok és mozgalmak tanulmányozása közben sok pedagógussal és hitoktatóval is konzultált terveiről. Tudatában volt, hogy nevelési terve sok helyről származik, de nem törekedett az efféle elismerésre, hiszen természetesnek vette, hogy vannak és voltak jó ötletek a világban, de számára a cél volt a fontos. *„Világos, hogy utánzó vagyok, de amíg a cserkészlet virul, nem fontos, hogy ki kezdte a munkát... Nem vagyok a cserkészlet gondolatának atyja, legfeljebb a nagybátyja.”*

1907-re elérkezettnek látta az időt, és a Brownsea-szigeten kísérleti tábort rendezett. Az első cserkész tábor 1907. augusztus 1-től 9-ig tartott¹. Huszonkét /más források szerint huszonnégy/ fiút szedett össze, különböző szociális osztályokból: egyeseket exkluzív magániskolákból, másokat munkáscsaládokból és táborozni vitte őket. A létrehozott őrsök állatok után kapták a nevüket: Bikák, Farkasok, Hollók, Szalonkák. A srácok egyenruhát kaptak, amivel kifejezésre jutatta, hogy a táborban egyenjogúság van, nincsenek társadalmi rétegek. A ruha a dél-afrikai rendőrség formamintáját követte. Jelvényként az iránytű északi irányába mutató háromágú virágszirmot fogadták el, a kettő szélső szíromba egy-egy ötágú csillagot rajzoltak ki, a tíz törvény szimbólumaként, s alatta „Be Prepared!” azaz „Légy készen!” feliratú keskeny szalagról egy kötélcsomót helyeztek el lefele lógva, amelynek célja, az volt, hogy figyelmeztessen a napi jótetre. Az esti tábortűznél - melyet mindig maga tartott - fektette le a cserkészlet alapjait. *„A cserkészlet, amit most elindítunk – mondta az első tábortűznél -, azt a célt tűzte ki maga elé, hogy igazi korszerű lovagokat, azaz értékes és hasznos polgárokat neveljünk a hazának. Azért lesz egyenruhánk és azért lesz az egyenruha egyszerű, mert közöttünk mindenki – családi és társadalmi helyzetétől függetlenül – egyforma, nincsenek gazdagok és szegények, csak cserkészek vannak, akik egymás közösségét szolgálják, a haza érdekeit képviselik és hisznek Istenben! Ezért is próbáltam összeállítani bizonyos törvényeket, amelyek hirdetik a becsületet, a szülőkhöz, a hazához és a munkaadóhoz való hűséget, a másokon való segítséget és azt is, hogy a cserkész mindenkinek barátja, és testvére minden cserkésznek. A cserkész minden körülmények között mosolyog és vidám, egyben takarékos is és engedelmeskedik feletteseinek, mindenkivel udvarias és védi az állatot is.”*² A tábor nyolc napig tartott, és az akkori Angliában akkora kuriózumnak számított, hogy a Daily Mirror helyszíni tudósítást adott róla. BiPi az alábbi szavakkal összegezte a sajtónak a tábor

¹ http://en.wikipedia.org/wiki/Brownsea_Island_Scout_camp

² Lord Baden Powell: *Cserkészlet fiúknak*, Magyar Cserkészszervezetek Szövetsége. Budapest. 1994. 99 o.

eredményeit. *„A cserkészzet nevelő hatásáról meg vagyok győződve. Biztos vagyok abban, hogy olyan munkát indítottunk el, amelyet szívesen fogadnak be a fiúk, és az ő javukra is válik.”*

A kedvező kimenetelű táborozás hatására **1908. január 24-én** a Young Men Cristian Association (YMCA) székházában **a cserkészzet megalakulása kihirdetésre került**. Az egész mozgalom eszmei alapját, mintegy Bi-Pi hitvallását foglalta össze az 1908-ban megjelent **„Scouting for Boys”** azaz „Nyomkeresés fiúk számára”. A mű a következő alcímmel bírt: „Handbook for Instruction in Good Citizenship” azaz „Kézikönyv a jó polgár képzéséhez”. Baden-Powell eredeti elképzelései szerint ötleteit már létező ifjúsági szervezetek használhatták volna fel nevelési programjukban.

Az alapító könyve azonban nem várt sikert hozott, a benne foglaltak rohamosan terjedtek. Ifjúsági vezetők és tanítók országszerte használták módszereit a megfigyelés és az erdei élet oktatására. A fiúk spontán cserkészörsökbe szerveződtek, hogy kipróbálják magukat, s az örsök gomba módra szaporodtak.

A cserkészzet sikereit látva VII. Edward angol király kérésére BiPi 1910-ben leszerelt, mert az uralkodó úgy gondolta, hogy a cserkészzet vezetésével eredményesebb munkát tud végezni a hazája számára. Bi-Pi ettől kezdve csak a cserkészzetnek élt, lelkesedése tömegeket ragadott magával. Volt tisztársai és családtagjai is csatlakoztak a mozgalomhoz. Húga, Agnes 1910-ben leány csapatok nyomására megalapította a leánycserkészzetet, bátyja, Warrington 1912-ben a vízi cserkészzetet.

1. ábra Robert Baden-Powell
(1857-1941)

Bi-Pi nagyon tudatosan szervezte meg a cserkészlet terjedését, minden országban az állami vezetőket próbálta megnyerni célja számára. Így Angliában a cserkészlet fővédnöke a király lett, az USA-ban Rooseveltt elnök. Sok uralkodó nem csak a védnökséget vállalta, de maguk is fogadalmat tettek, többek közt Gusztáv Adolf svéd királyi herceg, II Péter jugoszláv és Faruk egyiptomi király, Sziám uralkodója és II. Károly román király is. Kezdetét vette egy diadalút, amely mára, világszerte, több mint harmincmillió tagos, generációknak nevelést s igaz élményeket adó világszervezet létrejöttéhez vezetett. A „scouting”, a cserkészlet gyakorlatilag a világ minden országába eljutott. A Scouting for Boys pedig több mint 35 nyelven jelent meg.

A mozgalom egyre növekvő igényeinek nyomására Baden-Powell szervezőmunkához látott. Speciális programot dolgozott ki a roverek (fiatal felnőttek és azt megelőző korúak) (1922 *Rovering to success*) a lánycserkészek és a kiscserkészek (általános iskola alsó tagozatosai) (1911) számára. 1916-ban ír könyvet a kiscserkészek számára *The Cub Scout's Handbook* (Farkaskölykök) címmel, melynek Kipling regényét, „A dzsungel könyvét” választotta alaptörténetül.

Látva, hogy immár nem képes egymaga ellátni az egyes csapatok támogatását, kialakította a máig érvényes felnőtt vezetőképzést (Wood Badge a tábor jelvénye után, 1919). Végül pedig, **1922-ben életre hívta a Cserkészmozgalom Világszervezetét (WOSM)**, mely az egyes országokban működő nemzeti szövetségeket fogta össze.

1912-ben feleségül vette Olave St. Clair Soames-t, aki állandó segítőtje lett és társa minden munkájában. Három gyerekük volt, Peter, Heather és Betty. Olave, Lady Baden-Powell 1930-tól, mint a világ főcserkészlányává vált ismertté. Bi-Pi-t a világ főcserkészévé választották a cserkészek 1920-ban.

1919-ben létrehozták a **Nemzetközi Tanácsot**, melynek mai jogutódja a WOSM (World Organisation of Scout Movements) a Cserkész Világszövetség.

A lánycserkészeknek Bi-Pi a „girl guide” nevet adta, majd 1918-ban már a tapasztalatok nyomán adhatta ki számukra *Girl Guiding* (Lánycserkészlet) című könyvét. E mellé felesége írt vezetői könyvet *Training Girls as Guides* címmel (1919). A lánymozgalom első csúcsszervét, a Nemzetközi Tanácsot (International Council) 1919-ben alakították meg. A lányok kezdetben általában a fiúszövetségek keretében működtek, majd önállósodtak, így 1928-ban Parádon megalakul a **WAGGGS** (World Association of Girl Guides and Girl Scouts), Cserkészlány Világszövetség.

Bi-Pi kezdetben félt az intézményesüléstől. „Volt egy jó ötletem, lettek közösségek, Ma van egy mozgalmunk, és ha nem vigyázunk, szervezetté válik.” Ebben azonban

tévedett. A Cserkészmozgalom Világszervezete (World Organization of Scout Movement, WOSM) ma 216 ország cserkészszövetségét foglalja magában, 38 millió cserkésszel, és ezzel a világ legnagyobb ifjúsági szervezete.

1920-ban megtartották az első nemzetközi cserkész dzsemborit (London, UK), melynek záróünnepségén Bi-Pi-t egyhangúan a világ főcserkészeinek (World Chief Scout) választották. A következő világdzsembori Dániában (Koppenhága) volt 1924-ben, a harmadik pedig az Arrowe Parkban (Birkenhead, UK) 1929-ben. A walesi herceg bejelenti, hogy a király Bi-Pi-nek főnemesi rangot adományozott. Tiszteletbeli doktorrá avatta hat egyetem (köztük Oxford is, ahová annak idején nem vették föl), 28 külföldi rendjelet és 19 külföldi cserkészkitüntetést adományoztak neki.

1922-ben írta meg, az addigra már felnőtté érő első cserkész korosztály részére a *Rowering to Success: A Guide to Young Manhood* (A boldogulás ösvényein) című könyvét, amely a felnőtté válás és a felnőtt lét problémáit és kötelességeit boncolgatja. A könyvben olyan kényes témákat hoz szóba, mint a kábítószer, vagy a szerencsejáték, de ezek mellett a Nők című fejezetben beszél a házasságról, és a gyerekevelésről is.

1938-ban egészségi állapota megromlik, és visszatér Afrikába, Kenyába, a Kenya-hegy tövébe. 1941. január 8-án halt meg. Egyszerű sírban temették el Nyeriben. Sírfelirata: „Robert Baden-Powell, a világ főcserkésze”, fölötte a fiú- és a lánycserkészjelvény, és a „hazamentem” útjel.

Lord Robert Stevenson Smyth Baden-Powell of Gilwell által lefektetett pedagógiai elveket a mai napig minden ország cserkészei tiszteletben tartják, bár mindenhol nagy hangsúlyt fektetnek a nemzeti sajátosságokra, és esetenként a nemzeti hagyományőrzésre is.

„Baden-Powell zsenialitása abban rejlett, hogy minden nép képes volt a cserkészteret átvenni, fiai sajátos nemzeti kincsévé tenni. Éppen úgy, mintha az éppen annak a nemzetnek a talajából nőtt volna ki; mintha annak a népnek számára született volna.”³

1.4 Cserkészteret a világban, nemzetek találkozása

³ Bodnár Gábor: A magyarországi cserkészteret története Püski Kiadó, 1989. 11. p.

A Nemzetközi Cserkésziroda - utóda a Cserkészmozgalom Világszervezet (WOSM, World Association of the Scout Movement) - megalakulását követően a cserkészzet vezetőiben közös találkozók ötlete merült fel. Ezeket dzsemborinak (jamboree) nevezték el, mely egyes források szerint lármás összejövetelt jelent. Bi-Pi maga az első dzsemborin így szólt erről: Az emberek különböző jelentéseket kapcsolnak e szóhoz, de ettől az évtől a *dzsembori* különleges jelentést kap. Összekapcsolódik a legnagyobb ifjúsági találkozóval, amit valaha tartottak.

1920., 1. Világdzsembori, Olympia Stadion, London; Anglia. A legelső cserkész világtalálkozó. 8 ezer cserkész, 34 ország képviselésében. Magyarország az első világháború utáni helyzet miatt itt nem tudta képviseltetni magát (a veszteséket nem hívták meg). Ekkor kiáltották ki Bi-Pit a világ főcserkészévé. Itt elmondott beszédében a dzsemborik alap gondolatát így fogalmazta meg: "Ha így akarjátok, induljunk hát innen, erősen elhatározva, hogy magunk és a mi fiaink közt világszerte megerősítjük a cserkésztestvériség szellemét, s így talán mi is segíthetünk megerősíteni és kifejleszteni a békét és a boldogságot a földön és a jóakaratot az emberek között".

1924., 2. Világdzsembori, Emerlunden, Dánia. (1924, négyezer-ötszáz cserkész 34 országból) A magyar csapat világraszóló sikert arat, az Egyesült Államok és Nagy-Britannia után a 3. legjobbaknak bizonyulnak a tábori versenyeken. A vízi számokat mind magyarok nyerik meg.

1929., Arrow Park, Anglia, 3. Dzsembori (50 ezer fő, 69 országból) volt. A tábornak 300 ezer látogatója is volt, így ez számít minden idők legnagyobb dzsemborijának. Az utóbbin kapta meg Bi-Pi a lordi címet.

1930-tól február 22. a cserkészek egymásra gondolásának ünnepe, a Thinking Day (emlékezés napja, Bi-Pi és feleségének közös születésnapja). Az egymásra gondolásra szükség is lett, hiszen 1922-re a fiúk, 1931-re a pedig világ lánycserkészeinek száma is meghaladta az egymilliót.

1933., 4. Világdzsembori, Gödöllő; Magyarország: 26 ezer cserkész, 46 ország képviselésében. A táborozóknak mintegy a fele magyar volt. A tábor parancsnoka gr. Teleki Pál (főcserkész és dzsembori kormánybiztos). Jelvénye a régi magyar mondák csodaszarvasa volt. Rendezési jogát az Egyesült Államok, Csehszlovákia, Hollandia és más jelentkezők közül Magyarország kapta meg, és a nagy gazdasági világválság alatt készült fel az eseményre. Az előkészületek jól jellemzi, hogy a HÉV vonalát ezen okból bővítették ki Gödöllőig. Első ízben vettek részt repülő cserkészek világdzsemborin. A

rendezvényt még maga az alapító, Bi-Pi is meglátogatta, aki elismerően nyilatkozott a magyar cserkészetéről. A tábor hivatalos indulója a magyar cserkészinduló volt, nem hivatalos nyelve pedig – mint külföldön feljegyezték róla – ezúttal is a "jamboreese", amely elsősorban széles mosolyból és gesztusokból állt; bár emellett minden csapatnak volt egy világnyelvet beszélő magyar "unokatestvére" is.

1937., 5. Világdzsembori, Vogelzang, Hollandia: 22 ezer cserkész, 54 ország képviselőjében. Ez volt az utolsó dzsembori melyen Baden-Powell megjelent, és a záróünnepségen el is búcsúzott a cserkészeketől.

Ekkorra néhány országban a mozgalmat politikai okokból feloszlatták, de ez nem jelentette a cserkészet elhalását, ugyanis a világ szabad országaiban emigráns szövetségek alakultak meg.

1947., 6. Világdzsembori: Franciaország: 24 ezer cserkész 38 országból. A magyar csapat korlátozott létszámmal, állami támogatással még részt vehetett, de tagjai közé már politikai megbízottakat helyeztek. Mivel a magyar cserkészetet egy évvel később, 1948-ban felszámolták, így világtalálkozókon a magyarok hivatalosan nem vehettek részt a következő négy évtizedben.

1951., 7. Világdzsembori: Ausztria. 13 ezer cserkész, 41 ország képviselőjében.

1955., 8. Világdzsembori: Kanada. 11 ezer résztvevő, 71 országból.

1957., 9. Világdzsembori: Anglia. 31 ezer cserkész, 82 ország.

1959., 10. Világdzsembori: Mt. Makiling Nemzeti Park, Fülöp-szigetek 12 ezer cserkész, 44 ország képviselőjében. Az emigrációban működő magyar cserkészet képviselőjében 6-an jutottak el ide, és Indiában réztáblát helyeztek el Kőrösi Csoma Sándor síremlékén

1963., 11. Világdzsembori: Maraton, Görögország. 14 ezer cserkész 88 országból. Tizenöt magyar cserkész vett részt.

1967., 12. Világdzsembori: Farragut State Park, Amerikai Egyesült Államok. 12 ezer cserkész 105 országból.

1971., 13. Világdzsembori: Fujinomiya, Japán. 24 ezer fő, 87 országból.

1975., 14. Világdzsembori: Lillehammer, Norvégia. 18 ezer résztvevő, 91 országból.

1979. World Jamboree Year – Világdzsembori Év. A helyszín az egész világ, időtartama az egész év. A Join in Jamboree (Csatlakozz a dzsemborihoz) programok jelvénye a világcserkészet nemzetközi találkozóiból kiáradó barátságot jelképezi, amely elborítja az egész Földet. Az eredetileg Iránba tervezett világdzsemborit az országban történt váratlan és gyökeres politikai fordulat miatt nem lehetett megrendezni, így

dzsembori megrendezését kénytelenek voltak elhalasztani. A Cserkész Világszövetség határozata szerint egy világdzsembori helyett világszerte megtartott nemzetközi táborok és a dzsemborikhoz kapcsolódó programok alkották az adott évre esedékes találkozót. Ezek által kívánták egyúttal a dzsembori szellemiségét kiterjeszteni, hatását megsokszorozni. [15]

15. Világdzsembori: 1983. Kanada. 16 ezer cserkész, 102 ország képviselőjében.

16. Világdzsembori: (1987/1988). Sydney, Ausztrália. 15 ezer cserkész, 98 országból.

A kommunista rendszerek bukása után sok országban indulhatott meg, vagy indulhatott újra a mozgalom, ami jól kitűnik, ha megnézzük, hogy a következő világtalálkozókön hány ország képviseltette magát.

17. Világdzsembori: 1991. Mt. Sorak, Dél-Korea. 20 ezer cserkész, 133 ország képviselőjében. Itt is jelen voltunk.

18. Világdzsembori: 1995. Flevoland, Hollandia. 29 ezer cserkész, 166 országból. Itt is voltunk.

19. Világdzsembori: (1998/1999). Pícarquín, Chile. 31 ezer cserkész, 158 ország képviselőjében. Itt is voltunk.

20. Világdzsembori: 2003. Sattahip (Pattaya közelében), Thaiföld. 24 ezer cserkész, a világ 147 országából. A találkozón 78-an vettek részt Magyarországról, mely Közép-Európa legnagyobb kontingensének számított.

21. Világdzsembori: 2007. Chelmsford, Anglia. Az alapító születésének százötvenedik, az első cserkész tábor századik évfordulója. 158 országból 38 ezer cserkész jelenlétével. Magyarországot 545 cserkész képviselte, ebből 70 vezetői és 120 nemzetközi szervezői munkát látott el. Összesen 158 cserkészcsapatból állt fel a kontingens. Az esemény jelmondata a cserkészlet centenáriumi jelmondatával egyezett meg: Egy világ, egy fogadalom, mely arra utal, hogy a világon élő valamennyi cserkész összeköti a cserkészfogadalom.

Ami pedig még a jövő várományosa: **2011., 22. Világdzsembori: Rinkaby, Svédország és 2015 23. Világdzsembori, Japán.**

A világdzsemborik kezdetben a nemzeti cserkészlet meglétét hivatottak bizonyítani, később a háborúk között nemzetek közötti versenyként jelentkeznek, majd a háború utáni időszakon át a jelenkorig fokozatosan a béke és összefogás, összetartozás, emberi

egység, együttgondolkodás szimbólumává vált.

2. A magyarországi cserkészlet története a rendszerváltásig

2.1 A cserkészlet megjelenése Magyarországon

A cserkészlet első hívei Magyarországon a református és a katolikus egyház soraiból kerültek ki. Az első csapat, amely hivatalosan megalakult, a budapesti Református Ifjúsági Egyesületben jött létre, dr Szilassy Aladár orvos és Megyericsy Béla támogatásával, 1910-ben. Azonban a nagybecskereki piarista gimnázium értesítőjében Králik László tanár már lelkesülten ismertette a Scouting for Boys egy részét részét (kb. 100 oldal fordított le), 1909 folyamán. A II. kerületi Katolikus Egyetemi Főgimnázium (ahol is Kánitz István VII. osztályos diák vezető szerepet töltött be) majd a Regnum Marianum és a Budapesti Kegyesrendi Gimnázium csapatai is már a 1911-től készen álltak a cserkészszemre terjesztésére. A mozgalom kezdeti időszakában mind a diákok mind a tanárok egyaránt jelentős szerepet vállaltak. A hivatalos alapok sem hiányoztak sokáig, **1912. december 28-án** Megyericsy Béla, Izsó Alajos, Papp Gyula és Sík Sándor⁴ vezetésével **megalakult a Magyar Cserkész Szövetség (MCsSz)**, amely az első volt az eljövendő szövetségek sorában. Az alapító ülésen megfogalmazták a fogadalom és a cserkész törvények szövegét, amelyet a nagy nyilvánosság részére az Ifjúsági Testnevelés című lap 1913/2 számában jelentettek meg.

A vallási alapokon szerveződő cserkészlet mellett egy másik irányvonal is kibontakozott. Ennek alapja a német Pfadfinderbund (Ösvénykereső Szövetség) által kiadott Jungdeutschlands Pfadfinderbuch volt. Ennek szellemi iránymutatása alapján szervezték meg a Magyar Őrszem mozgalmat budapesti tanítók és tanárok. Központjuk a VI. kerületben, a Lehel utca 16. szám alatt volt, a titkári funkciót Tas József töltötte be. Tagjai a valláserkölcsei nevelés helyett a középpontba az „átfogóbb polgári humanizmus szellemében fogant laikus erkölcsöt kívánták állítani, és az egész ifjú harmonikus fejlesztése helyett, a testi, sport és katonai képzés kapott hangsúlyt”. A különbség már az alapvető törvények megfogalmazásánál szembetűnik. A Magyar Őrszem törvényei

⁴ Sík Sándor (1889-1963.) piarista tanár, tartományfőnök, költő, műfordító, irodalomtörténész, egyházi író, cserkészvezető, a magyar cserkészpedagógia megalapítója, az MTA levelező tagja (1946–49), Kossuth-díjas (1948), a 20. század jelentős magyar lírikusa. Az 1926-os Megyeri Nagytábor parancsnoka, a gödöllői dzsembori parancsnokhelyettese. 1945 után az egyetlen katolikus folyóirat, a Vigília főszerkesztője. (Csémi Szilárd: Cserkészösvényen – Próbák könyve I. Dunaszerdahely, 2005.)

egy-egy szám első személyben szólnak, még a cserkész törvények első szám harmadik személyben fogalmazzák meg a mondanivalójukat. Az őrszemek törvényei előíró, parancsoló jellegűek, amelyek tartalmuk feltétlen betartására utasítják az őket hallgatókat.[21] Ezzel szemben a cserkész törvényekben már más a cél: itt elérendő példaképeket állít. Megfogalmazásuk pozitív, nem tilt, mint a katolikus egyház tíz törvénye, hanem a jóra sarkall, ösztönöz. Azt hangsúlyozza, milyen is az ideál, amelyhez a fiatal hasonlítani akar, illetve mivé is válhat a cserkész törvények és a közös munka által. Ugyanakkor mind a kettő normarendszer ugyanazon értékeket képviselte, függetlenül a megfogalmazás módjától. A két szövetség 1913 őszén egyesült, **Magyar Cserkészőrszem Szövetség** néven, de a névből később tudatos belső munka folytán kikopott az őrszem megjelölés, és az Őrszem Szövetség 1916-ra már formálisan sem létezett. Ugyan a cserkész népszerűsége napról napra nőtt /a taglétszám 1914-re elérte a 3000 főt/, sokan mégis tartottak tőle. A kételkedők meggyőzésére, és a cserkész életképességének bizonyítására rendezte meg első nagy programként a magyar cserkész 1913-ban a Vági Tűzút utat, ami több mint 200 kilométernyi evezés és mozgó táborozás volt. 6 kettős tűzút indult útnak, két kisebb középen összefogva, így a belső területén olyan nagyobb területet alkotva, ahol főzni lehetett. Itt lettek kialakítva a gyülekező helyek és az alvó részlegek is. Éjszakára mindig kikötöttek. Mindennemű használatra a Vág vizét használták, ezért óvták a szennyeződésektől.

Az út hatalmas siker volt, sajtója kedvező benyomásokat szült.

2.2 A Magyar Cserkészszövetség újjáalakulása és főcserkész intézmény megjelenése

Az első világháború okozta gazdasági és társadalmi változások miatt a **Magyar Cserkészszövetség 1919. március 9.-én újjáalakult**, kizárva soraiból mindazokat, akik „elárulták a nemzeti eszmét”, azaz részt vállaltak az 1918-19-es forradalmakban. [2] A változás után azonban ideológiai törés következik be a szervezeten belül, ez az első alkalom, hogy az úttörők és eszméjük megpróbálja monopolizálni az ifjúságnevelést. Kísérletük nem sikerül, az 1919. szeptember 21.-én újjáalakuló Cserkész Szövetség az úttörőktől mentesen folytatta a munkáját. A két világháború között a mozgalom társadalmi presztízse emelkedett. A mozgalom vezetői már 1921-ben úgy látták, hogy Horthy Miklós kormányzó fővédnöksége, a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium és a Honvédelmi Minisztérium – sokszor egymásnak ellentmondó – támogatása mellett is

a mozgalom további segítségre is szorul. Ezért **sor került a főcserkészi intézmény megteremtésére**, az úgynevezett cserkésztörvény-javaslat kidolgozására, a jelvény és az egyenruha védelmét biztosító BM rendelet kiadására, és főképp a cserkésziintézmény jogi szervezetének létrehozására.[2] A cserkészezetők felismerték, hogy hasonlóan Angliához, itthon is szükség van egy legfőbb cserkésztisztre, és közös elhatározással Teleki Pál⁵ személye mellett döntöttek, őt kérték fel a pozícióra. Teleki vállalta a reá bízott feladatot, azzal a megkötéssel, ha olyan pozíciót nyerne el, mint Bi-Pi Angliában. Ne válasszák, hanem kinevezzék. Ilyen feltételek mellett „hajlandó egész munkásságát a cserkészetnek szentelni”⁶. A főcserkészi intézmény azért volt fontos, mert így a kinevezést az államfő adta élethosszig, vagy legalábbis igen hosszú időre, és ezáltal függetlenedhetett a szervezeteken belüli gyakori érdekelletétektől, hatalmi harcoktól és hivatva van a cserkészmunka folytonosságának biztosítására. „A főcserkész, már mint magában is nagysúlyú egyén, a legfelsőbb kinevezés adta nimbuszal, a tekintély elvét képviseli a cserkésztársadalomban, és a magyar cserkészmozgalmat itthon és külföldön a leghathatósabban képviselheti”⁷. Teleki a megrendült egészségi állapota miatt nem sokáig viselte a főcserkészi tisztelet, és hamarosan felmentését kérte Horthytól. A Minisztertanács javaslatára azonban a nemzetközileg is széles körökben megbecsült Teleki Pált „tiszteletbeli főcserkészzé” nevezték ki, míg a valós, adminisztratív tevékenységgel együtt járó főcserkészi pozíciót gr. Khuen-Hédervári Károly⁸ kapta.

A cserkészetet rendelet védte. Holott ez természetesen nem sikerült, a mozgalom vezetői mégis igyekeztek azt a látszatot kelteni, hogy a cserkészet nem került szoros kapcsolatba a napi politikával. Ravasz Árpád, majd Sík Sándor elnöksége után Witz

⁵ Gróf Teleki Pál (1879–1941): jogász, megyei tisztviselő, földrajztudós. 1919-től egyetemi tanár. 1922-től főcserkész. 1913-tól az MTA tagja. A szegedi ellenkormányok külügyminisztere, a második szegedi kormány földművelődésügyi minisztere. Négyyszer választották külügyminiszternek: 1920. ápr.-1920. szept.-ig, 1920 dec.-1921. jan. majd 1921. ápr.-ig, később 1941. jan.-tól 1941 ápr.-ig. Miniszterelnök kétszer: 1920. júl. - 1921 ápr. és 1939. febr.-1941 ápr. 1938. május és 1939. febr. közt vallás és közoktatásügyi miniszter. 1921-ben többször is a nemzeti kisebbségek tárca nélküli minisztere. (Böloni József: Magyarország kormányai. Bp., 1987. 376.)

⁶ Gergely, 1989. 50.

⁷ Gergely, 1989. 51.

⁸ Khuen-Hédervári Károly 1888-1960. Tanulmányai után hédervári birtokán gazdálkodott. 1914. VIII-1918. II: a fronton szolgált, tartalékos huszárfőhadnagyként szerelt le. 1916-18: a főrendiház, 1927-45: a felsőház tagja, főjegyzője. 1940. V: az Orsz. Mezőgazd. Kamara elnöke. Fölismerte a cserkészet fontosságát; Teleki Pál lemondása után Horthy Miklós kormányzó kinevezésével 1923. VIII. 13-1942. III. 11 között hazánk második főcserkésze. 1924-26: hédervári birtokán a kastélya környékén hatszor adott otthont cserkészezetető-képző táboroknak. (<http://lexikon.katolikus.hu/K/Khuen-H%C3%A9derv%C3%A1ry.html>)

Béla⁹, Teleki Pál gyóntatópapa foglalta el a Magyar Cserkészszövetség elnöki székét. A mozgalom dinamikus kiteljesedése az ő elnökségének idejére esik. A létszám húszezer körül mozog, és a magyar cserkészek jelentős eredményeket érnek el a nemzetközi nagytáborok versenyein. A tiszteletbeli főcserkész gondolatai tükrözik a magyar mozgalom lényegét: „A magyar cserkészzet nem csak diákot boldogít, nemcsak a meglevő embert akarja hasznosabbá tenni...meg akarja teremteni az emberségében és magyarságában újjászületett új magyart, hogy azután evvel felépítse azt a már tisztultabb magyar társadalmat. A magyar cserkészzet a legmélyén nem pedagógiai, hanem speciális mozgalom. A nevelés fontos, a végcél viszont a társadalmi gondolat.”¹⁰

2.3 A fénykor, út Gödöllőre

Az 1924-es év több szempontból jelentős a cserkészéletben. A második Koppenhágában rendezett világdzsemborin a magyar cserkészek harmadik helyezést értek el Nagy-Britannia és az Egyesült Államok mögött. Ez óriási elismerés volt, s Teleki, valamint a többi nemzeti érzésű, a revíziós gondolatot ápoló politikus reménye, – akik támogatták a hazai cserkészzetet, – beérni látszódott. A cserkészmozgalom remek lehetőséget kínált arra, hogy a csonka Magyarország követeiként érkezett fiatalok megmutathassák, hogy ugyan országukat megtépázták, de a társadalom, főként az ifjúság felül tud ezen kerekedni, és képes kiállítani olyan fiatal nemzedéket, amely békés úton, de felveszi a versenyt a világ legnagyobb és legmódosabb országaival. A korszak politikusi felismerték, hogy az országon esett sérelmek orvoslását csak akkor lehet békés úton rendezni, ha képviseltetjük magunkat a nemzetközi találkozókön. Erre pedig a cserkészmozgalom nemzetközisége és baráti-testvéri szellemisége kiválóan alkalmas. Ám a magyar cserkészvezetőket nem csupán a revíziós gondolat irányította. Sík Sándor például egy új nemzedékben bízott, amely majd felnövekedve elég erős lesz a történelmi Magyarország visszaszerzéséhez és megtartásához:

„A magyar cserkészmozgalom a magyar nemzet újjászületésből támadt, célja a magyar nemzeti újjászületés, ideálja az újjászületett magyar nemzet. Ennek az újjászületésnek (....) két feltétele van: Újjá kell születnie minden magyar embernek önmagában, mint

⁹ Dr. Witz Béla: A bazilika plébánosa, Teleki Pál gyóntatópapa, a cserkészzet katolikus ágának legmarkánsabb képviselője, egy időben országos elnöke, később az Actio Catholica magyarországi elnöke.

¹⁰ Gergely, 1989. 53.

egyénnek, és újjá kell születnie mindenkinek magyarságában, mint az újjászületendő magyar nemzet tagjának.”¹¹

1924 tavaszán a Magyar Cserkészszövetségből kilépnek a lányok, Gergely Jolán, Lindenmeyer Antónia¹² és Zimmermann Rózi¹³ vezetésével önálló Leánycserkészszövetség alakult. A mozgalom fővédnökéül Anna hercegnőt választották, aki a Nagyasszonyok Tanácsát is vezette.¹⁴ A következő évben megalakult a 100 tagú Cserkész Nagytanács, amely a soraiba fogadott olyan nagytekintélyű embereket, akik növelték a cserkészlet társadalmi megbecsülését. A húszas évek végétől alakulnak meg a cserkészmozgalmat segítő háttérintézmények, mint a vezetőképésnek állandó helyet biztosító Hárshelyi Cserkészpark, a központi irodákat magába foglaló Cserkészház (Bp., Nagy Sándor u. 6.), a Cserkészbolt Szövetkezet és a Duna menti Újpesti Központi Vízitelep. Hadügyminisztérium kiváló lehetőséget látott a vízi-, később pedig a repülőcserkészletben, mert ezekben a katonai kiképzés „előszobáját” látta.[2]

Az 1926-os Megyeri Nemzeti Nagytábor sikeressége még szélesebb elismertséget hoz a mozgalomnak. Ehhez hozzájárult Horthy Miklós pártfogása, valamint Albrecht és József főhercegek érdeklődése a cserkészlet iránt. Az arisztokrácia gazdasági vagy egyházi érdekeinek kiterjesztését kezdte látni a cserkészletben, ezzel együtt az államhivatalnoki kar, a fegyveres testületek tagjai ugyancsak szívesen adták nevüket a mozgalomhoz. A tábor előkészítői fontos célul tűzték ki, hogy a magyar cserkészlet általános színvonalát hozzámérjék a Koppenhágában sikeres csapatéhoz. Az is fontos szempont volt, hogy nagy hatást gyakorolhat az egész nemzetre, ha a társadalom látja: milyen komolyan veszik a cserkészek a feladataikat, illetve mennyire érzik át hivatásukat a magyar jövő építésében. A nagyarányú előkészítő munkát Sík Sándor irányítása mellett külön bizottság végezte.¹⁵ A táborparancsnoki tisztséget Selkey (Schelken) Oszkár vállalta. A Nemzeti Nagytábort a Népszigetre tervezték, de előtette a víz a táborhely legnagyobb részét. Ezért új táborhelyet kellett keresni, erre a homokos megyeri dombot szemelték ki. Egy hétig épült a 10 ezer főt befogadó sátorváros. Az altáborokat és intézményeket távbeszélő kapcsolta össze. A vendégeket rendszeres gépkocsi járatok hozták-vitték. Az ünnepélyes megnyitást megelőző este a csapatokat

¹¹ Sík Sándor szerk. (1922) *Magyar Cserkészszervezők Könyve*. Budapest 21.

¹² Lindenmeyer Antónia ?-1976 „Tóni néni” a Magyar Cserkészleány Szövetség megszervezője és első elnöke, az 1939-ben Gödöllőn megrendezett Pax Ting főszervezője, a Cserkészleányok lap elindítója és főszerkesztője volt. Egész életét a tanítás és főleg a cserkészlet töltötte ki. (Csémi Szilárd: *Cserkészösvényen – Próbák könyve I. Dunaszerdahely, 2005.*)

¹³ A Magyar Cserkészleány Szövetség főtáborára (Bakay, 1989. 180.)

¹⁴ Solymosi Balázs szerk. (2000) *Az első cserkészpróba módszertani segédkönyve*. Budapest. 25.

¹⁵ Bodnár Gábor: *A magyarországi cserkészlet története*, Püski Kiadó, 1989. 37.

hajókon a fővárosba szállították, ahol a főútvonalakon zenés, lampionos takarodót rendeztek. A táborba a magyarokat korábban vendéglátó külföldiek nagyszámba kaptak meghívást. A betegsége miatt akadályozott Bi-Pi képviselője, Lord Hampton angol főcserkész nyitotta meg a tábort. A megnyitó után az egybegyűlt tömeg feje felett megjelent a magyar műegyetemi ifjúság üdvözlését hozó repülőgép. Koszorút dobott a táborra. A tábor résztvevői a Vérmezőn mutatkoztak be legfőbb védnöküknek, Magyarország kormányzójának. Minden nap versenyeket rendeztek, melyeket 2 részre osztottak, kötelező és nem kötelező versenyszámokra. A kötelezőkbe tartoztak mindazok, amelyek a cserkészülethez, táborozáshoz tartoztak, ezekből mindenkinek otthonosnak kellett lennie. A tábor tapasztalata az volt, hogy a különböző jellegű és kiképzésű csapatokat időnként össze kell hozni. A Nemzeti Nagytábor a magyar cserkészlet tekintélyének rendkívüli megerősödését eredményezte belföldön és külföldön egyaránt.

Az 1929-es év újabb nemzetközi sikereket hozott a magyar cserkészeknek és némi reménysugarat az ország revíziós terveihez. Ebben az évben a magyar cserkészek újabb nemzetközi találkozón vehettek részt, az angliai Birkenheadben. Teleki az ekkor minden irányból érkező politikai nyomás oldására az utazás előtt a Vezetők Lapjában tette közzé „Hogyan viselkedjünk a nagy Jamboreen?” című írását: „az angliai Jamboreeről a közönség is, de még cserkésztestvéreink egy része is azt hiszi, hogy azon a jelen szomorú magyar sorsot kell bemutatnunk, vagy szóba hoznunk. Esetleg kísérletet tenni arra, hogy valamilyen formában közelebb hozzuk az orvoslást. Többen konkrét kérdéseket is intéztek már nemcsak hozzám, de a Főcserkész Úrhoz és a CsSz-hez is, sőt egyenesen propagandisztikus javaslatokkal is találkoztunk. Nem helyes, sőt káros. A magyar cserkészlet színvonalát kell bemutatni. Megbecsülést, barátokat csak jó cserkész munkával szerezhetnek – a hazánk is. Ne a sorsot mutassák, hanem az életüket, mert az életen keresztül a sors is érdekes lehet. Legyenek természetesen, ne pózoljanak. Írásban, képben, szóval nem szabad Trianon, az integritás, vagy a revízió gondolatkörét feltárnunk, a cserkészek a szívek és nem a szavak beszédjének emberei.”¹⁶ Teleki elgondolása az 1929-es és 1933-as dzsemborikon még érvényesült. Később, a politikai irányvonal eltolódásával, Teleki háttérbe szorulásával már előtérbe került a nemzeti eszme, a magyarságtudat erősödése. A magyar cserkészek kitűnően vizsgáztak. Az állandó esőzések miatt a tábor minden lakója koszos, sáros ruhákban járt, és a sátraik

¹⁶ Gergely, 1989. 153.

sem bírták a nagy viharokat. A magyar csapat tagjai ezzel szemben minden nap vasalt ruhában jártak, és sátraik is ellenálltak az időjárás szeszélyeinek. A dzsembori után a brit sajtómágnás, Lord Rothermere meghívta a magyar dzsemboricsapatot Londonba, és búcsúzóul „Nehogy Londont elfeledd!” emléksorral ezüstórát adott mindegyiküknek. A 852 cserkész alkotta csapatot vitéz Temesy Győző, a Magyar Cserkész főszerkesztője vezette.

Ekkor a nagy gazdasági világválság évében járunk, a cserkészletbe fektetett bizalom, energia, anyagi és szellemi ráfordítás azonban úgy tűnik, meghozta a gyümölcsét, és nemcsak a társadalom, hanem az egész ország hasznára válik. Így a gazdasági nehézség ellenére a cserkészmozgalom anyagi támogatása nem kétséges, főként egy-egy külföldi bemutatkozás alkalmával. A magyar kormányzati elit szerint ugyanis az országot jó színben kell feltüntetni a nyugati döntéshozó hatalmak előtt, mert csak így vehetjük fel a versenyt a környező, kisantant országok – évek óta tartó, Trianoni békediktátumot eredményező – politikájával. Így a magyar kormányok minden támogatást megadtak az olyan lehetőségek előtt, amelyek Magyarországot sikeres országnak láttatták külföldön. A harmincas évektől a hazai cserkészmozgalom tovább szakosodik, a sokféle típusú kiscserkészletet igyekeznek szabályozni, ugyanakkor megjelenik már a 18 év feletti felnőtt cserkész generáció, amely új kihívást jelent a szövetségnek. Létezik őrsvezetői, segédtiszti és cserkészisztizti képzési tematika, tanfolyamok, táborok. A jelöltek már klasszikus, Baden-Powell által megálmodott gilwelli képzésben részesülnek.

1933. Gödöllő.

A Magyar Cserkészmozgalom legfényesebb, legismertebb időszaka. A korábbi dzsemborik kiváló magyar szereplésének köszönhetően hazánk megkapta a lehetőséget a negyedik világtalálkozó megszervezésére. A szövetség Teleki Pált kérte fel a dzsembori vezetésére, ő pedig miután a kabinet kormánybiztosi jogkörrel ruházta föl, elfogadta a megbízatást. Gödöllőn 26 ezer cserkész töltött együtt a 30-as évek nacionalizmustól fűtött világában egy kis időt barátságban, szeretetben. A világtalálkozón 54 nemzet, 14 vallás képviseltette magát. Itt mutatkozott be a repülőcserkészlet, ami hazánkban jelent meg először. A Magyar Cserkészszövetség minden hazai és külföldi lapot igyekezett megnyerni a dzsembori propagálására. Megszólaltatták a magyar társadalom cserkészlettel rokonszenvező személyiségeit, papokat, írókat, politikusokat, katonákat. Nemcsak a széles körű tömegpropagandával foglalkoztak, hanem igyekeztek a Magyarországon megjelenő idegen nyelvű lapokban

is – főként angolul és franciául – tájékoztatókat közölni a rendezvényről. A szövetség Külügyi Csoportja aktív propaganda tevékenységet folytatott: már 1931 októberétől német, angol, francia nyelven adott ki tájékoztatókat. Később a világtáborozás eseményeiről megjelent 10 ezer újságcikk, 10 íves, 160 képet tartalmazó dzsembori album. Az eredményes sajtókampányhoz kapcsolódott sokrétű médium tevékenység: rádió, film, könyv, bélyegek, plakátok, rölapok és idegen nyelvű propagandafüzet. Meg kell jegyezni azonban, hogy csupán figyelmes és körültekintő munkával lehetett a hatalmas bevételi lehetőséget kínáló összejövételről a gazdasági igényt, valamint a vagyont remélő kereskedőket kiszorítani. A találkozót kizárólag fiúknak szervezték, cserkészlányok csak látogatóként jelentek meg, amely motívumnak ugyancsak politikai színezete volt. Mivel a lányok világszövetsége Magyarországon alakult, ezért nagy hiba lett volna azon látszat keltése, hogy a cserkészlány mozgalom és a fiúk közti kapcsolat nem felhőtlen. Teleki Pál ezért írásban kérte fel őket erre a szolgálatra, melynek folyományaként a két szövetség bejelentette, hogy „az ügy érdekében közös vállvetett” munkát fog végezni.

A világtalálkozó mindenütt feltűnő, remekül megválasztott jelképe a csodaszarvas volt, amely mind a mai napig Gödöllőt idézi a dzsemborikon.¹⁷

2. ábra A csodaszarvas motívumos Jamboree-jelvény 1933-ból

¹⁷ Gergely, 1989. 158.

A cserkész vitorlázórepülés mellett elindul a regös cserkészlet útja. 1934-től egyre több fiatal járta a falvakat, és ismerkedett majd gyűjtötte a népi kultúra kincseit. Sokszor a vidéki emberekkel együtt élve ismerték meg a népszokásokat, és sajátították el a népdalokat és néptáncokat.

Gödöllő másodszor is híres lesz, mivel a **Pax Tinget**, az első leánycserkész-találkozót itt tartották meg 1939-ben, ebben az évben megindul a Magyar Cserkészszövetségben belül az önálló felvidéki és erdélyi magyar cserkészlet is [13]. A leánycserkész-dzsembori nagy számban jelent meg magyar résztvevő mellett 4000 külföldi leány vett részt. Számos vezető jelenlétével tisztelte meg a rendezvényt, például a svéd leánycserkészletet a svéd hercegnő vezette. A tábor idején kiállításokat rendeztek az Iparművészeti Múzeumban, amelynek anyagát népművészeti tárgyak és cserkész ereklyék adták. Az ünnepélyes táborüzenet a rádió is közvetítette. A tábor követő héten kitört a második világháború. Ezután minden nagyobb szabású kezdeményezés lehetetlenné vált.

2.4 A háború szelei

Gödöllő ideje a magyar cserkészlet eredményekben és létszámban leggazdagabb időszaka volt. Ezt követően azonban szükség volt egy komoly mérleg felállítására mind lelki, mind szakmai szempontból, mivel fény derült a hibákra, hiányosságokra is. A hatalmas volumenű rendezvény nemcsak a cserkészletet, vezetőket merítette ki, hanem az egész társadalmat is. Ugyanakkor túlságosan nagy öntudatuk lett a cserkészletnek és a vezetőknek is. A külsőségek, nyilvános szereplések kezdtek fontosabbá válni a nevelőmunkánál, így a központi vezetés komoly befelé fordulást kezdeményezett és a próbaanyag korszerűsítésébe fogtak bele, pl. több magyar sajátosság bevitelével. A cserkészlet népi irányba fordulása, a regös cserkészlet is ezt a célt szolgálta.

1939-40 őszi Teleki Pál vezetésével kidolgozzák az új cserkész próbarendszert, ettől a ponttól különül el leírva is, a nyugati és a magyar cserkészlet munkafarmája. A következő évtől a háborús készültség hatására létrehozzák a leventemozgalmat, amely azonban sohasem egyesül a cserkészlettel. A cserkészlet önkéntességével szemben a leventemozgalomban való szolgálat kötelező volt, törvény írta elő. Megalkotják a „honvédcseregész” ideálját, a segítségnyújtás mintaképét. A próbarendszerekbe bekerülnek a polgárvédelmi feladatok. A második világháború derékba tör a

cserkészmozgalom életét, Teleki Pál halála az egész cserkésztársadalmat megrázta. Az elhibázott politikai döntések következtében 1941-ben a magyar csapatok bevonultak a Délvidékre, majd a június 22-i Szovjetunióknak küldött hadüzenet a cserkészet átszervezését vonta maga után. A cserkészszellem helyett a honvédelem kerül előtérbe. A kormányzó új főcserkészt nevezett ki vitéz kisbarnaki Farkas Ferenc¹⁸ százados személyében, aki újjászervezte a Cserkész Nagytanácsot, de magalakulása után aktivitásra a háborús készültség miatt már nem nyílt lehetőség. Az 1942-es Szervezeti és Működési Szabályzatban (SZMSZ) honvédelmi és zsidóellenes bekezdéseket lehet olvasni. „Cserkésztiszt csak az a krisztusi világnézetű és cserkész jellemű, feddhetetlen magyar állampolgár lehet, akinek szülei és nagyszülei közül egyik sem volt izraelita hitfelekezet tagja, ha pedig nős, felesége is hasonló származású. Cserkész csak az lehet, (...) akit nem lehet zsidónak tekinteni.”¹⁹ A Magyar Cserkészsövetség 1940 decemberében kizárja sorai közül a zsidó származású cserkészeket. 1944 októberében a nyilasok rendeletileg feloszlatták a cserkészetet, de szerencsére az idő rövidsége miatt ezt nem sikerül a tervet végrehajtani. Helyette a Nyilas Párt ifjúsági szervezetét, a Hungarista Őrszem Mozgalmat szerették volna bevezetni. A Magyar Cserkész Szövetség 1945 novemberében alakul újjá 500 csapattal, ám ez sajnos rövid életűnek bizonyul, mert a következő év júliusában a kommunisták által erősen befolyásolt kormányzat feloszlatta, majd július 22-én beépített emberekkel létrehozzák a Magyar Cserkészfűik Szövetségét. Hivatalos lapjuk a Magyar Cserkész helyett a *Cserkészfűik* lesz. A hatodik világháborúra, amelynek a franciaországi Moisson adott otthont, 200 cserkész utazhatott ki politikai kísérettel, Rákosi Mátyásnak „köszönhetően”. A korabeli cserkészsajtó címlapján a kopasz, mosolygó politikus látható cserkészek körében az alábbi felirattal: „Mégis megyünk!...köszönjük Rákosi Mátyásnak!” Eközben a menekült magyarok körében megalakulnak az első menekültcsapatok.

A hírhedt **1948. április 8-i rendelet betiltotta** – más szervezetekkel együtt – **a cserkészetet**. A csapatok beleolvadnak az úttörőmozgalomba. Illegálisan, kis létszámú csoportokban tovább folyik az ifjúság keresztény szellemű nevelése, különböző fedőnevek alatt (indiánok, természetbarát körök, sziklatáborok...) illetve a későbbi

¹⁸ Vitéz Kisbarnaki Farkas Ferenc százados, először a szombathelyi 48. Rákóczi iparostanonc cserkészcsapat, majd a budapesti 13. Ezeremester cserkészcsapat tagja. A gödöllői világtalálkozó vezérkari főnöke, Teleki közvetlen munkatársa. Vezérőrnagyi fokozattal a Ludovika parancsnoka és 1942. április 1-től országos főcserkész. (Bakay Kornél: Ragyogj cserkészliliom! Budapest, 1989. 48.)

¹⁹ A Magyar Cserkészmozgalom szervezeti és működési szabályzata. Budapest. 1942. 31-32.

Külföldi Magyar Cserkészszövetség szervezésében. A cserkész törvények a bujkálás miatt bővülnek: pl. Az indián titoktartó és nem fecseg.

2.5 Külföldre szorulás

A negyvenes évek végétől tömegessé váló tengeren túli kivándorlás /Észak- és Dél-Amerika, valamint Ausztrália felé/ az európai csapatok egy részét is szétszórta. Az első tengerentúli csapat Rio de Janeiróban alakult meg, majd rövid időn belül 14 újabb csapat szerveződött. 1951 tavaszától a Szövetség központját az Egyesült Államokba helyezték át. A garfield-i központ 1984-ben az összesen mintegy 6200 magyar cserkész tömörítő 84 csapat működését fogta össze. Ekkor már szinte a Föld minden pontján vannak magyar csapatok, kivéve az anyaországot. 1956 októberében a forradalmat követően történt ugyan egy kísérlet a mozgalom újjáélesztésére, de tényleges lépésekre nem került sor. A forradalom kitörését követően újabb menekülthullám hagyta el az országot, közülük sokan csatlakoztak már meglévő magyar csapatokhoz, vagy főként Nyugat Európában hoztak létre újakat. Kialakult az öt cserkész kerület (Európa, USA, Ausztrália, Dél-Amerika, Kanada). 1964-ben az Egyesült Államokban, Fillmore-ban megalapítják a **Sík Sándor Cserkészparkot**, amely a külföldi magyar cserkészek vezetőközpontjává válik.

A cserkészmozgalom megerősítésében fontos szerepet tölt be vallás. Ma is létező alapkövetelmény: magyar cserkész lehet bármilyen vallású, ám vallástalan soha. A Magyar Cserkészszövetség rendkívül fontos kulturális missziót tölt be az emigrációban. Sok helyütt a fiatalok magyarságmegőrzésének egyetlen szervezett formáját jelenti a cserkészlet. 1973-ban született meg a jelszó: Minden cserkészcsapat magyar iskola is egyúttal. Az oktatás egyik legintenzívebb formáját jelentik a csapat-, kerületi, illetve központi táborozások, ahol a magyar nyelvet, irodalmat, történelmet, földrajzot, néptáncot és népzene-t tanulmányozzák a résztvevő fiatalok. Az 1964-ben alapított egyesült államokbeli Sík Sándor Cserkészparkban minden évben magyarságismereti táborokat szerveznek, melyek magyar érettségi vizsgákkal fejeződnek be. 1955 és 1984 között összesen 1487 fiatal érettségizett sikeresen. A táborok ma is folynak, és az oktatás megértése érdekében csak olyanok vehetnek részt rajta, akik a magyar nyelvet beszélik.

3. A cserkészlet célja és eszközei

Ebben a fejezetben a cserkészlet alapvető céljaival, nevelési programjával, tartalmával foglalkozom. Olyan elemekkel, melyek a mozgalom fennállása óta változatlanok, és amelyek a cserkészlet gerincét, pedagógiájának az alapító által megálmodott formáját hivatottak ellátni. Ezen pillérek a világ összes cserkész mozgalmában azonosak, globális szinten meghatározottak, egy töről erednek, és a cserkész szó mögé mindenhol ezeket a fogalmakat, elveket, törvényeket kell a vizsgálónak elképzelnie. A cserkészlet alapjait és a nevelési kereteket Baden-Powell maga fogalmazta meg, de a tág keretek kitöltésére hatalmas szabadságot adott. Éppen ezért a mozgalom külső szemlélő számára országonként egyes perspektívákból különbözhet. Országunkra jellemző lebonthatásokat, egyediségeket a következő fejezetben és itt sem tárgyalok tüzetesen, mivel a dolgozat kereteibe nem fér bele, de rövidebb gondolaterejű hazai simításokat mindenképpen megengedek, sőt, törekszem rá. Előbb lássuk az alapokat.

3.1 A cserkészlet fogalma

„A cserkészlet olyan önkéntes, politikamentes nevelőmozgalom fiatalok részére, amely származási, faji vagy hitvalláson alapuló megkülönböztetés nélkül nyitott mindenki felé, összhangban az Alapító által megfogalmazott és lejjebb olvasható célokkal, elvekkel és módszerrel.”²⁰

A Magyar Cserkészszövetség Alapszabályában a következőképpen határozzák meg a cserkészlet fogalmát:

„A cserkészlet valláserkölcsi alapon működő ifjúságnevelő mozgalom és életforma. A cserkészlet mindenki számára nyitott származástól, nemtől, társadalmi és vagyoni helyzetétől, valamint felekezettől függetlenül. A cserkészletben résztvevő személyek önkéntesen, saját szabad elhatározásukból tevékenykednek, a Szövetséggel, annak Alapszabályzatával és szabályaival összhangban. A cserkészlet mentes a pártpolitikától, pártokat, képviselőket, képviselő-jelölteket nem támogat, és tőlük támogatást nem fogad el. A cserkészlet vállalja valláserkölcsi alapon álló küldetését a társadalomban, ezért

²⁰ RAP – Renewed Approach to Programme, European Scout Office, 2000

felmutatja az általa képviselt értékeket a társadalom számára, megismerteti értékrendjét és keresi az együttműködés lehetőségeit minden olyan személlyel és szervezettel, akik vagy amelyek vele rokon alapelveket vallanak, és nem működik együtt azokkal a személyekkel és szervezetekkel, akik vagy amelyek célkitűzései ellentétesek a cserkészet alapelveivel. A cserkészet célját, alapelveit és nevelési módszereit a cserkészet alapítója Lord Baden-Powell határozta meg.”²¹

A fenti meghatározások egyes elemeinek magyarázatával még érthetőbbé tehető a cserkészet fogalma: **Önkéntes:** a tagok saját szabad akaratukból és elhatározásukból tartoznak a cserkészethez – és elfogadják a cserkészet alapelveit. **Politikamentes:** mint nevelő mozgalom nem vesz részt a politikai hatalmi küzdelmekhez, nem tarozik politikai pártokhoz. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a cserkészet teljesen elkülönül a politikai realitásoktól. Nyitott szemmel jár, nem követ vakon egy irányt. **Vallásos:** a cserkészet alapját képező tényező. Sokan tartják, hogy jellemes embert csak hívő emberből lehet nevelni. A hit számít, és nem a vallás irányultsága, ebből kifolyólag a cserkészet a világ számos vallását öleli magába tagjain keresztül. A hazai cserkészet az átlagtól erősebb köteleket épít az egyházzal, tagjainak hite pedig elemi kíváncsi. „...fontos tudatosítanunk, hogy a vallásosság nem zárja ki a misszió lehetőségét, azonban nem teszi lehetővé, hogy fogadalmat tegyen az, aki nem vallásos, akinek nincsen Istennel kapcsolata (hiszen akkor mire is tesz fogadalmat?).”²⁹ **Ifjúsági:** fiatalokból áll, fiatalok számára szervezett, a fiatalokat szolgálja. A cserkészetben a felnőttek szerepe a fiatalok segítése a cserkészet céljainak eléréséhez. **Mozgalom:** egy adott cél elérésére irányuló tevékenységek sorozata. A mozgalomhoz lehet csatlakozni, belekerülni, megélni.

Cserkész: „Az a természetes személy, aki szabad elhatározásból, a cserkészmozgalom megalapítója által megfogalmazott, istenhitre épített és valláserkölcsi alapokon álló, a Cserkész Világszövetség által képviselt, a világ cserkészei és cserkészszevetségei, közöttük a Magyar Cserkészszevetség által vallott cserkészeszmények és az Alapszabály 18.§-ában leírt cserkésztörvény szerint kíván további élete szerint élni, és aki cserkésztársai közösségében a jelölt idő elteltével, a megfelelő cserkésztudás elsajátítását követően, cserkészevetői egyetértésével, a közösség előtt a

²¹ A Magyar Cserkészszevetség Alapszabálya, 2005

cserkészfogadalom letételével ezen szándékát ünnepélyesen is kinyilvánította. A cserkészfogadalom letételével a fogadalmat tevő nem válik a Szövetség rendes tagjává.”

22

3.2 A cserkészet célja

A nevelési program legújabb nemzetközi megfogalmazása szerint: „**A cserkészmozgalom célja**, hogy testi, szellemi, társas és lelki képességeik teljes kibontakoztatása révén hozzájáruljon a fiatalok – mint egyének, mint felelős polgárok és mint helyi, nemzeti és nemzetközi közösségük tagjai – fejlődéséhez.”²³

A fentieket a hazai országos vezetőtiszt a következőképpen vonatkoztatja a magyar cserkészetre: „**A magyarországi cserkészmozgalom célja**, hogy a társadalmat olyan életrevaló, elkötelezett, felelős, egészséges polgárok alkossák, akiknek fontos, hogy önmaguk folyamatos nevelése által az Isten felé növekedjenek. Ennek eléréséért ifjúságnevelést végez önkéntesei által, illetve életmodellt nyújt. Mindezt saját, nem formális nevelési módszerével végzi. A cserkészet ezt Magyarország településein a helyi közösségekkel együttműködve 7 éves kortól ezt mindenkinek nyújtja, aki nyitott elveinkre és közössége életében tevékenyen részt vállal.”²⁴

A Magyar Cserkészszövetség Alapszabálya a következő célokat fogalmazza meg [9]: **A Szövetség nevelési célja, elsődleges cél:** A gyermekek és fiatalok - leányok és fiúk - nevelése és oktatása, a személyiség fejlődésének irányításával jellemes egyéniséggé, azaz emberebb emberré, magyarabb magyarrá nevelése a közösségben, valláserkölcsei alapon. Ezen túlmutatóan a Magyar Cserkészszövetség olyan közfeladatot is ellát, amelyről törvény, törvényi felhatalmazás, vagy más jogszabály rendelkezése szerint valamely állami szervnek, vagy a helyi önkormányzatnak kell gondoskodnia. Ezek közül különösen az alábbi, törvényben megállapított, kiemelkedően közhasznú tevékenységeket végzi, a célokkal összedolgozva:

- **oktatási és kulturális cél:** A magyar nemzet kulturális örökségének megóvása, történelmi hagyományainak ápolása, a közösségi művelődési szolgáltatás, a

²² A Magyar Cserkészszövetség Alapszabálya, 2005

²³ RAP – Renewed Approach to Programme, European Scout Office, 2000

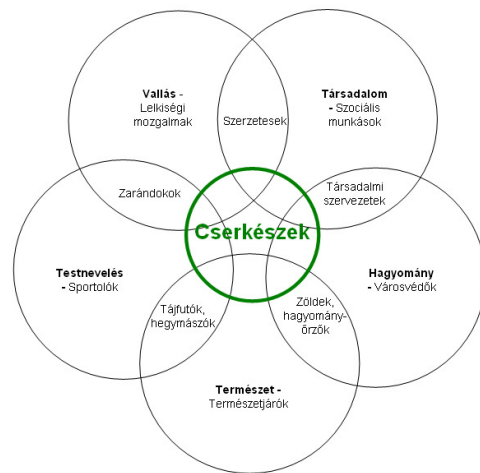
²⁴ A magyar cserkészet mozgalmi alapjai, Solymosi Balázs cst. országos vezetőtiszt

könyvtári szolgáltatás, az iskolarendszeren kívüli oktatás. Így az iskolarendszeren kívüli öntevékeny, önképző, szakképző tanfolyamokat, életminőséget és életesélyt javító tanulási, felnőttoktatási lehetőségeket teremt, támogatja az ismeretszerző, az amatőr alkotó, művelődő közösségek tevékenységét. Megismerteti és megérteti az egyetemes, a nemzeti, a nemzetiségi és más kisebbségi kultúra értékeit, elősegíti befogadásukat, gondozza az ünnepek kultúráját, segíti a helyi társadalom kapcsolatrendszerét, közösségi életét, biztosítja a szabadidő kulturális célú eltöltésének a feltételeit.

- **szociális, valamint gyermek- és ifjúságvédelmi célok, gyermek- és ifjúsági érdekképviselet:** hátrányos helyzetű csoportok társadalmi esélyegyenlőségének elősegítése, gyermekek, gyermeces családok, csonka családok, hátrányos helyzetű családok segítése, támogatása, fejlesztése, szabadidős programok és üdültetések szervezése. A gyermekek és az ifjúság erkölcsi és közösségi nevelését végzi, a társadalom hasznos tagjává nevel, segítséget nyújt az ifjúságot érő káros hatások leküzdéséhez, pozitív viselkedési mintákat ad és azokat a gyakorlatban alkalmazza. Az ifjúságot szociális érzékenységre neveli, a családi életre nevel, szociális tevékenységet végez a gyakorlatban, időskorúakat, mozgáskorlátozottakat segít, és ezek segítésére nevel
- **egészségvédelmi és sport cél:** A fiatalok egészséges életmódra való nevelése, a civilizációs betegségek, ártalmak megelőzésének elősegítése, szakképzett oktatók bevonásával egészségoktatást, elsősegély-nyújtási oktatást szükség esetén elsősegélynyújtást illetve mentést végez. Az ifjúság mozgáskultúráját fejleszti, amatőr sport- és szabadidősport- tevékenységet valamint sportturisztikai tevékenységet, sportoktatást végez, a sport és a mozgás szeretetére nevel, fejleszti az ifjúság fizikai erőnlétét és állóképességét, mozgásra és egészséges életmódra nevel, nem professzionális sportrendezvényeket, sportversenyeket szervez, bonyolít le.
- **műemlékvédelmi és hagyományőrző célok:** Hazánk és az emberiség épített környezetének, műemlékeinek és az egyes tájak sajátos jellegének védelme, a népi, történelmi, művészeti hagyományok ápolása, védelme. Feltárja és megismerteti a helyi település, valamint Magyarország más építészeti, környezeti, szellemi, művészeti értékeit, hagyományait, gondozza és gazdagítja a helyi művészeti életet, egyéb művelődést segítő lehetőségeket biztosít.

- **euro-atlanti integrációs és kisebbségvédelmi célok:** Segíti és támogatja más országok, főként az Európai Unió tagállamai, a Magyarországgal szomszédos országok, és hazánk cserkészei és ezen keresztül az ifjúság találkozását, egymás megismerését, megbecsülését, látogatások, csereprogramok külföldi képzések szervezésével. Más országok hazánkba látogató fiataljaival megismerteti Magyarországot kulturális és történelmi örökségeit. Az ifjúságnak feltárja, bemutatja a magyarországi és a határon túli magyar kisebbségek kultúráját, segíti a különböző kultúrák közötti kapcsolatok kiépítését és fenntartását
- **természetvédelem és állatvédelem:** A zöld területek, a védett természeti értékek, a különleges rendeltetésű erdők és területek gondozása, továbbá a növény és állatvilág megismertetése, védelme. Tevékenységével óvja és védi a természet értékeit, a természetvédelemre nevel, az oktatás és ismeretterjesztés eszközeivel az állatokkal szembeni megfelelő magatartásra, gondoskodásra nevel, az állatok megismerésére, és gyakorlati ismeretszerzésre is lehetőséget biztosít.
- **környezetvédelem:** Környezettudatos magatartásra nevelés. Közvetlen környezetünk és ezen keresztül az egész földön a környezet védelme, óvása és az erre való nevelés. Így a környezet kímélésére és védelmére nevel, a közvetlen környezet és a Föld ökológiai rendszerét, problémáit megismerteti, megoldásokat, javaslatokat készít, és ezeket gyakorlatban is alkalmazza.
- **önkéntes tűzoltás, mentés, katasztrófa elhárítása:** tűzvédelmi és tűzoltási alapismereteket oktat, és szükség esetén végez, mentési ismereteket terjeszt, váratlan helyzetekre és katasztrófára felkészít, szükség esetén mentést és katasztrófa elhárítást végez

A fentieket tekintve a cserkészzet célja, vagy akár programja a következő képen (3. ábra) a különböző tevékenységek, szervezetek, egyének egyfajta színes, kerek keveredésével hozható összefüggésbe.

3. ábra A cserkészmozgalom helye

3.3 A cserkészzet eszközei, elvei és nevelési módszere

A Cserkészszövetség tagjainak és segítőinek tevékenységi alapelve az Alapszabály szerint az önkéntesség, amely biztosítja a célok és a cél szerinti tevékenységek anyagi ellenszolgáltatás nélkül történő megvalósítását. A Szövetség céljai megvalósítása érdekében felhasználja mindazokat az eszközöket, amelyek a cserkészzet szellemiségével és a Magyar Köztársaság törvényeivel összhangban vannak.

A cserkészmozgalom elvei

A cserkésznevelés alapelveit, a cserkész módszert az alapító, Lord Robert Baden-Powell határozta meg. Ez magában hordozza az Isten, az embertársak és az ország, valamint a személy saját maga iránti kötelelességeit. Ez a feladat Isten felé ragaszkodást jelent a lelki elvekhez, hűséget az ezeket kifejező vallás iránt, és az ezekből eredő kötelelességek vállalását. A mások iránti kötelelesség alatt megjelenik a hazaszeretet, hűség, valamint a részvétel fontossága a társadalom fejlesztésében, elismerve és tisztelve az embertársak méltóságát és a természeti világ szépségét. Minden embertársunk felé, beleértve az elődeinket és utódainkat is. Az ember önmaga felé pedig a saját fejlődéséért, testéért, egészségéért, stb. felelős.

A cserkészek törvényei és fogadalma

A fentiekén túl további elvnek tekinthető a **cserkészfogadalomhoz és cserkész törvényekhez való ragaszkodás**. A tíz törvény határozza meg a cserkész élet alapjait, egyfajta keretet biztosítva benne, s erre teszik le fogadalmukat is a leendő cserkészek. A törvényeket az egyes nemzetek saját fogalmazásukban átdolgozzák, az alapító által leírt **tíz cserkész törvény** pedig a következő:

1. *A cserkész becsületében meg lehet bízni.*
2. *A cserkész hűséges.*
3. *A cserkész kötelessége, hogy hasznos legyen és másoknak segítsen.*
4. *A cserkész mindenkinek barátja és minden cserkésznek testvére.*
5. *A cserkész udvarias.*
6. *A cserkész az állatok barátja.*
7. *A cserkész kérdés nélkül engedelmeskedik szüleinek, őrsvezetőjének vagy felnőtt vezetőjének.*
8. *A cserkész mosolyog és fütyörészik bármilyen nehézség közepette.*
9. *A cserkész takarékos.*
10. *A cserkész tiszta gondolatban, szóban és tettben.*

A cserkész módszer

A cserkész módszer fokozatos önnevelési rendszer, amely által a célok a gyakorlatban megvalósulnak. A pedagógiai rendszer az alapítótól származik, vagyis Lord Baden-Powell határozta meg. Ma azt mondják, hogy amennyiben a cserkész módszer öt eleméből bármelyik is hiányzik, akkor az a csoportosulás vagy tevékenység nem cserkészet. A cserkész módszer pillérei:

- **Fogadalom és törvény:** A mozgalom három alappillére az Isten iránti kötelesség, mások iránti kötelesség és önmagunk iránti kötelesség. A fogadalom ünnepélyes kötelezettségvállalás, a törvény pedig egyfajta magatartási kódexként fejt ki a mozgalom elveit és céljait. Mintegy felhívja a fiatal arra, hogy felelősséget vállaljon saját fejlődéséért, így érvényre juthat a cserkészet önnevelő rendszere. Ehhez azonban az is kell, hogy a fogadalom és törvények érthető módon legyenek megfogalmazva, adaptálva legyenek a fiatal korához, kultúrájához. Ily módon a szövegek országonként és korosztályonként eltérnek egymástól, melyek a mozgalom elveivel és céljaival való összhangját a világszervezet alapszabály bizottsága ellenőrzi.

- **Cselekedve tanulás:** A cserkészzet arra törekszik, hogy az ismeretszerzés alapja a személyes megfigyelés, cselekvés és tapasztalat legyen. Legtöbb esetben igyekszik ezt játékok keretében átadni, ezért gyakorta „játszva tanulásnak is hívják” Az aktív, tapasztaláson, megfigyelésen, vagy személyes cselekvésen alapuló, lehetőleg játékos nevelési forma minden korszerű nevelési módszerben megállja a helyét.

„Mondd és elfelejtem, mutasd meg és megjegyzem, engedd, hogy csináljam, és megértem.”²⁵

A cserkészvezető feladata az, hogy olyan játékos, a valóságot leképező helyzeteket teremtsen, amelyekben a fiatalok biztonságosan szerezhetnek tapasztalatokat, melyeket éles helyzetben fel tudnak használni. Így a vezető csupán javaslatot tesz a fiataloknak egy tevékenységre, mely véleménye szerint lehetővé teszi számukra, hogy felismerjék és ténylegesen megvalósítsák azokat a képességeket, attitűdöket és tudást, melyeket a vezető szándéka szerint el kellene sajátítaniuk. Jártasságot szereznek, mindent kipróbálnak, maguk csinálnak.

„A cserkészzet testvéri bandákba szervezi a fiúkat, ami természetes szervezet számára, akár játékokra, akár csínytevésre akár puszta időtöltésre.”²⁶

- **Kisközösségi, őrsi rendszer:** „Az őrsi rendszer az egyetlen olyan alapvető jellemző, amelyben a cserkészképzés minden más szervezet képzésétől különbözik.” A cserkészzet ereje abban van, hogy kortárs csoportok is nevelik az egyént. Az őr által létrehozott autonóm csoportban minden egyes fiatalnak megvan a maga felelősséggel bíró szerepe. Az őr 6-8 fős azonos korú fiúkból, vagy lányokból álló koedukálatlan csoport, melynek vezetője a csoporttal azonos nemű, és náluk lehetőleg csak néhány évvel idősebb. Az őr vezetője nem önkényúr, hiszen éppen az aktív részvételen alapuló rendszer nyújt lehetőséget rá, hogy a fiatalok felismerjék és fokozatosan elfogadják felelősségüket, és belülről vezéreltté képződjenek. Így új képességekre tesznek

²⁵ Kung Fu-Ce

²⁶ Baden-Powell: A cserkészvezető

szert, fejlesztve személyiségüket megtanulnak egy közösség aktív tagjaként dolgozni, és egyaránt válnak képessé együttműködésre és vezetésre. A fiatalok szabadsági foka természetesen korosztályonként különbözik. A struktúra fő célja tehát, hogy fokozza a fiatalok közötti interakciót és együttműködési lehetőségeket. Fontos elem, hogy a csoport kicsi legyen, mert így a tagoknak alkalma és lehetősége van mindenkit megismerni, és a kialakuló csoportszerkezetben, közösségben, mindenki kapcsolatban áll a csoport minden tagjával.

„Az őrsi rendszer célja főképpen az, hogy a lehető legtöbb fiúnak valódi felelősséget adjon, és így jellemüket fejlessze.”²⁷

- **Folyamatos és ösztönző, vonzó és hasznos programok főként a természetben:** A cserkészek a céloknak és a résztvevők érdeklődésének megfelelő folyamatos, ösztönző és változatos programokon és tevékenységekben vesznek részt, amelyek ismeretszerzést, játékokat, énekeket és hasznos gyakorlatokat, valamint közösségi szolgálatokat foglalnak magukba. Ezen tevékenységek keretét próbarendszerek határozzák meg. A cserkészmódszer előző három eleme a cserkészeknek szervezett programokban válik érzékelhetővé. A programoknak, programsorozatoknak folyamatosnak kell lenniük, hogy kielégítsék a fiatalok harmonikus és fejlődő igényeit. Mindig vonzónak kell lenniük a megcélzott korosztály számára, hogy a cserkészlet elég vonzerőt fejthessen ki rájuk, s megmaradjanak sorainkban az önkéntesség ellenére. A cserkészlet kezdete óta a természetjárás, a természetben való élet, és a világtól távol kerülő cserkészek egymásra utaltsága alapját adja a cserkészlet nevelő módszerének. Sok-sok cserkészismeret és tudás gyakorlati színhelye a természet. A természetbeniség azért is fontos, mert a gyerek kifejezheti önmagát, és a lehető legközelebb lehet Istenhez a teremtése által. Lehetővé válik, hogy a fiatal felismerje az ember helyét a világmindenségben, és így beláthasson a lelki dimenziók kapuján.

²⁷ Baden-Powell: A cserkészvezető

- **A magyar kultúra ápolása különös tekintettel a népi hagyományokra:** ez az ötödik pillér a magyar cserkészlet sajátossága. A húszas évek végétől kezdődő regöscserkészlet, és falujárások során a fiatalok a parasztság sürgős megoldást igénylő problémáira is rádöbbenhettek, és miközben ráláttak a társadalmi feszültség forrásaira, bővítették néprajzi értékeik tárházát, és őrizték meg az utókornak. Fontos momentum, hogy a Teleki-hagyaték, vagyis az ábrahámhegyi alapok ma is érvényesek. A régi vezetők Teleki Pál irányítása mellett 1939-1941 között gyűltek össze az Ábrahám-hegyen, és lefektették egy új próbarendszer alapjait. Ennek alappillére kettős volt: egyik a Biblia, másik a nemzeti értékeink és a magyar kultúra. Ezeket nézve vázolták fel az elméleti és gyakorlati próbaanyagot, s a keretet a magyar történelem eseményei adták. A korosztályok szerint öt osztályt állapítottak meg, kétéves lépésekkel. A következő elnevezéseket alkalmazták: sátorverő, táborépítő, honkereső, honfoglaló, ország építő. Így sikerült megőrizni a magyar cserkészletet vallásosnak, és ezért van benne minden mozzanatában a regösség fonala a tábortüzek népdalaitól a regös napokig.

A cserkészmozgalom eszközkészletét az alábbi elemek bővítik még, melyek ugyancsak fontos részét képezik a cserkész módszernek, de a világszabály nem tesz említést róla.

Szimbolikus keret: A cserkészletben a jelképek és a keretmesés környezet használata olyan eszközök, amelyek a cserkészlet által vállalt elvek és célok megértését segítik. A különböző korosztályok saját, érdeklődésüknek és értelmi szintjüknek megfelelő keretmesés környezetet kapnak, melynek alakjaival egyé válva, példáját, iránymutatását, mondanivalóját magukévá téve formálódnak. A magyar történelem jeles eseményeitől kezdve, az afrikai törzsek életét bemutató keretmeséig minden előfordulhat. A nyári táborok mindig, a rövidebb programok pedig gyakran épülnek egy-egy történet köré. A szimbólumok fontosságát maga Baden-Powell az alábbi módon fejtette ki:

„Ha annak neveztük volna, ami, ti. „Erkölcös Tulajdonságok Népszerűsítő Társaságának”, akkor a fiúk aligha rohantak volna meg. Ám az, hogy felderítésnek

(Scouting) hívjuk, és ezzel lehetőséget adunk nekik, hogy kicsi felderítőkké váljanak – no, ez már egészen másként hangzik.”²⁸

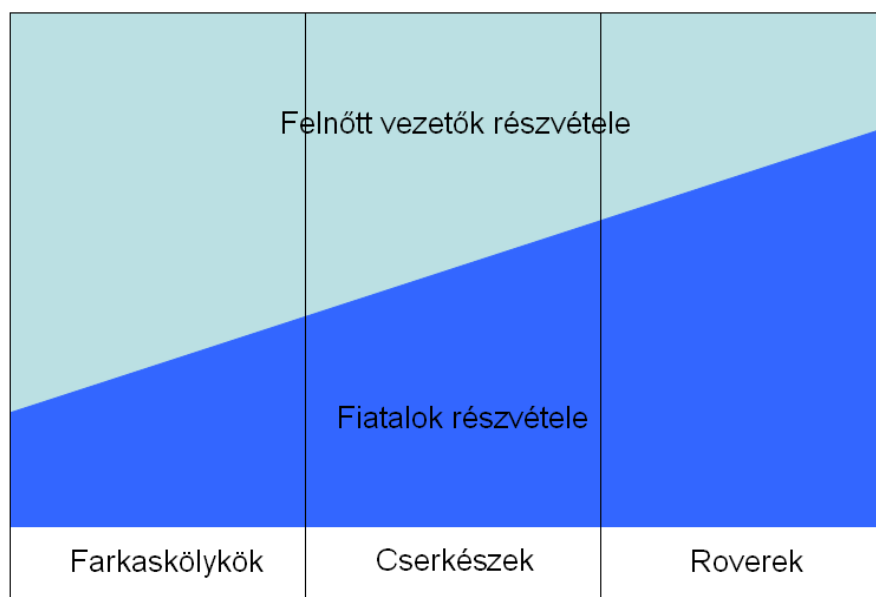
Önnevelés: Minden cserkész tudatosan és aktívan vegyen részt saját fejlődésében személyes fejlődési célok és az ehhez vezető módszerek meghatározásával, illetve a feladatok végrehajtásával és értékelésével.

Felnőtt vezetők részvétele: A cserkészletben a felnőttek részvétele a felnőtt vezetők és a fiatalok önként vállalt kapcsolatán, barátságán alapszik. A vezető feladata az önnevelési folyamat segítése a cserkészlet módszereivel, a céloknak és alapelveknek megfelelően.

Próbarendszer: a cserkészek ezen dokumentum alapján tanulják meg, teszik magukévá azon ismereteket, melyek a cserkészlet tudás alapját képezik, és ezen folyamat közben valósul meg a mozgalom nevelési programja is. Az alapvető cserkész ismeretek közé tartozik: természetismeret, növény- és állatismeret, tűzrakás, főzés, csomózás, egészségügyi ismeretek, elsősegélynyújtás, magyarságismeret, cserkészlet történelem, térképészet, tájékozódás, sátorverés, kéziszerszámok ismerete stb.

Korosztályi rendszer: A cserkészlet módszert eredetileg a 12-16 éves fiatal serdülőknek szánták. A mozgalom terjedése miatt azonban rövidesen szükség lett rá, hogy a korosztályt kibővítsék, így viszont a módszertant is át kellett szabni a jövevényekre. Kialakult a 8-11 évesek (gyermekkor) számára a „farkaskölyök”, míg a 17-20 éveseknek (fiatalkor) a rover korosztály. A cserkészlet módszer összes elemének meg kell jelennie az összes korosztály módszerében, hiszen mint említettük, egy híján is már nem beszélhetünk cserkészletéről. Az egyes elemeket igazítani kell az egyes korcsoportok jellemzőihez, mint például az autonómia képessége, a felelősség iránti igény foka, az érzelmi biztonság igénye, a kifejezési módszerek, a csoporton belüli együttműködés. Megállapítható, hogy a felnőtt vezető csoporton belüli szerepe szintén az adott korcsoportnak megfelelően változik. (4. ábra)

²⁸ Baden-Powell: Lessons from the Varsity of Life – Leckék az élet egyeteméről

4. ábra A fiatalok növekvő részvétele a döntéshozatalban

Fontos továbbá a korosztályok közötti kontinuitás, a nevelési célok egymásra épülése, hangolódása, valamint az unalom elkerülése végett szükséges látványos töréseket is beiktatni az átmeneteknél. Ilyen például a nyakkendőváltás, a programok változása, a feladatok súlyának emelése stb.

A cserkész egyenruha: Az egyenruha célja, hogy elrejtse a társadalmi, nemzeti, vallási különbségeket, és éreztesse a cserkészekkel, hogy együtt egy világméretű testvériség tagjai. A rajta található jelek információt is hordoznak, leolvasható, hogy az illető hol cserkész, milyen feladatokra készült fel és milyen tisztséget tölt be, milyen tapasztalatai vannak és milyen rendezvényeken vett részt. A jelvények megszerzésére önmaguk fejlesztésével, képzésével, valamint a programokon való részvétellel van mód. Az egyenruha alapja a **cserkészing** és a **nyakkendő**. Az ing jobb zsebén a WOSM jelvénye, a zseb fölött a háromszögletű Hungária jelvény található. A jobb ingujjon van a kerületi felvarró, csapatszám, csapatnév, raj- és őrsi jelvények, a bal ingujjon pedig a képesítési (próba- és vezetői) jelvények. Az ingre sok más jelvény is felvarrható. A nyakkendőt úgynevezett gubaccsal fogják össze, melyet faragnak, vagy valamilyen anyagból (bőrből, spárgából) fonják. A nyakkendő színe korosztályonként, és nemzetenként változó. Magyarországon a kiscserkészek nyakkendőjének színe nincs megszabva, a cserkész korúaké zöld, vándoroké szürke, felnőtteké barna.

A cserkészek jelei: Cserkészköszönés: Jó munkát! A cserkész bal kézzel fog kezét, Bi-Pi szerint azért, mert a bal kéz közelebb van a szeretetet jelképező testrészhez, a szívhez. A kézfogással egy időben a vállmagasságba emelt jobb kezével tiszteleg, a tenyér előre néz, a hüvelykujj a kisujj körmére zár, a három ujj egyenesen kinyújtva felfelé mutat. Az egymásra zárt ujjak azt jelzik, hogy az erősebb védi a gyengébbet, a három felfelé mutató ujj pedig a kötelességteljesítésre emlékeztet, Isten, embertársunk és önmagunk felé.

A cserkészejelvény eredetileg a tengerésziránytű északi irányba mutató vége formájú, melyet később tudatosan egybemostak a lilium alakjával, mely az egyházművészetben a lilium a tisztaság, ártatlanság jelképe. Az iránytű lilomos vége így a jó utat, a tisztaság, a becsület útját mutatja a cserkésznek. Ugyanakkor a lilium három szirma a Fogadalomtól a cserkészre rótt három feladatra emlékeztet, a kötelességteljesítésre, segítőkészségre, és a Törvény megtartására.

Az őrsi rendszer: a cserkészek általában heti rendszerességgel találkoznak a maguk 6-9 fős kis csoportjával, melyben egy vezető jelenléte mellett a próbarendszer anyagát teszik magukévá. Erről fentebb már beszéltünk. Azonban az őrsi rendszer nem csupán az őrökből áll. Mindazon intézmények egész sorát öleli fel, melyek a fiatalokból és vezetőkből álló csoportban a kapcsolatokat, a kommunikációt, valamint a döntéshozatali és értékelési folyamatokat szervezik. Általában három-négy őr alkot egy cserkészrajt, melyet képesített tisztt, segédtsztt vezet. Több raj alkot egy csapatot, melyet a parancsnok irányít. A csapatot a fenntartó testület tartja fenn, ami lehet iskolai, egyházi, önkormányzati, vagy alapítványi.

Táborozás: Ez a fogalom a cserkészet egyik legfőbb vonzerejét jelenti a fiatalok számára. Új utakat, lehetőségeket, elszakadás lehetőségét a civilizációtól, egy nagy próbát, nagy feladatot, kihívást, az eredmény lehetőségét, a jó közösséget, és egy nagy szelet keretet adó, de a kibontakozást nem korlátozó szórakozást. A táborozás tehát a cserkészelet kiteljesedése. A következő fogalmak mind előfordulnak egy tábor alkalmával is, ezért célszerűnek tartom megmagyarázni őket. A *kirándulásnak* mindig van célja. Ez lehet például valamilyen jól kiszemelt hely, barlang, csúcs stb. Itt elsősorban a cél valamilyen látnivaló megtekintése. A *túra* során bizonyos távot kell legyőzni akár gyalog, vagy valamilyen közlekedési eszközzel. A *portya* a túrától annyival több, hogy éjszakázás is van benne. Általában az 1-3 napos természetben

alvásokat szokás portyának nevezni. A 3 napnál hosszabb kint alvást nevezhetjük *tábornak*. Az itt szervezett programok a tábor céljának megfelelően alakulnak ki. A cserkésztábor célja az évközben megszerzett tudás begyakorlása, és az önállósodás, jellemépítés. A fiataloknak közösen kell elvégezniük a mindennapi életben elmaradhatatlan feladatokat, így a természetben való közös élet a csoportélményt is alaposan gazdagítja. Ki kell, hogy válasszák a tábor helyét, idejét, időtartamát, meg kell szervezniük a programjaikat, az étrendjüket, a le-és a hazautazást, gondoskodniuk kell a tábori felszerelésről, az élelmiszer napi beszerzéséről. Fel kell építsenek egy saját kis mikro társadalmat. A gyerekek, különösképpen a serdülőkorúak rajonganak azért, hogy mindezekre a szabadtéri és táborozási tevékenységekkel lehetőséget kapnak. Ily paradox módon a természetben végzett tevékenységek a szocializáció rendkívül jó eszközeinek bizonyultak.

3.4 A mai Magyar Cserkészszövetség szervezeti felépítése [9]

A Szövetség szervezete az alábbi egységekre osztható:

1. Országos szervek - A Szövetség egészének irányítása, képviselete és ellenőrzése a feladata.

a) Határozó és végrehajtó szervek

- Országos Közgyűlés
- Országos Intéző Bizottság (OIB)
- Országos Elnökség

b) Bizottságok

- Közgyűlés Bizottságai
- OIB Bizottságai
- Elnökség Bizottsága

c) Lelki közösségek (pl. Táborkereszt, ICHTHÜSZ)

2. Cserkészkerületi szervek

I. Cserkészkerület (Buda)

II. Cserkészkerület (Miskolc)

III. Cserkészkerület (Szombathely)

IV. Cserkészkerület (Székesfehérvár)

V. Cserkészkerület (Szeged)

VI. Cserkészkerület (Pécs)

VII. Cserkészkerület (Győr)

VIII. Cserkészkerület (Kecskemét)

IX. Cserkészkerület (Debrecen)

X. Cserkészkerület (Pest)

XI. Cserkészkerület (Nyíregyháza)

3. Körzetek - A körzetek alulról szerveződő egységek. Körzetet legalább hat, azonos cserkészkerületben működő csapat hozhat létre. Nem minden cserkészcsapat tartozik körzethez.

4. Tisztikarok /cserkészcsapatok/

A fenti szervezeti egységek illetékességi körükben irányítják és szervezik a Szövetség munkáját, határozatokat hoznak, végrehajtják azokat, ellenőrzik a határozatok végrehajtását, valamint gondoskodnak arról, hogy a cserkésznevelést a cserkésztvény és fogadalom szellemében, a próbarendszer követelményei alapján végezzék.

3.5 A cserkész módszer és a reformpedagógiák [1]

Baden-Powell nem állította, hogy módszere csak és kizárólag a saját fejéből pattant ki. Műve megalkotása előtt rengeteg pedagógiai témájú anyagot tanulmányozott, vett szemügyre. A megalakulás tárgyalásakor bemutatott előzményeken túl a cserkészlet több pedagógiai irányzattal is párhuzamba hozható.

A szakirodalom területén **John Lock gentleman-nevelése** az első irányadó. Embereszménye az olyan tehetős ember, aki jól tud a világban forgolódni, tevékenykedni. A gentleman nevelésekor pedig a következő célokat tartotta szem előtt: erős és egészséges test, erényes és vallásos lélek, praktikus ismeretek.

Rousseau természetelvű pedagógiája is tartalmaz alapokat, „**Emil, avagy a nevelésről**” című művében is találkozunk a cserkészlettel hasonló gondolatokkal. Sokat hallott tétele, mely szerint az ember eredendően jó, csak a társadalmi együttélés rontja meg, számos kérdést vetett fel. „Minden jó, amidőn kilép a dolgok alkotójának

kezeiből, de minden elfajul az ember kezei között.”²⁹ - állítja művében is. A cserkész tábor alatt éppen ezt a társadalomtól való elszakítást, és újra felépítést teszi a cserkészlet. További gondolata: „A természet azt akarja hogy a gyermek gyermek legyen, mielőtt felnőtt lenne.”³⁰ Legyen formázható, alakítható, játékos, kapható a világra.

Makarenko módszere, melyet **Az új ember kovácsa - Pedagógiai hősköltemény** című művében irodalmasítva olvashatunk, hasonlóan egyezőségeket enged felfedezni. Módszere ugyan részben elutasítja a Rousseau-i tökéletes kezdeti gyermekképet, mégis néhány elemet megtart belőle. Anton Makarenkót³¹ 1920-ban a szovjetek azzal a feladattal bízták meg, hogy egy csoport csavargó, a züllés veszélyének kitett fiatalok utat találjanak a településbe, és őket a társadalom számára hasznos emberekké neveljen. Hozzáértők szerint az elhagyott, csavargó, züllő fiatalok nevelése a pedagógia egyik legnehezebb feladata. Az irtózatos külső és belső háború áldozataiból álló hontalan, lelki megpróbáltatások sorozatán átment eldurvult gyermekek és serdülők hadából Makarenko az életben helyüket megálló, elvekket bíráló, dolgos embereket nevelt. A fiatalokat egy településre fogta össze, ahol az együttélés kényszere alatt, a közösség kialakulása következtében rendezett társadalom fejlődik ki. A telepesek összedolgoznak, közös célért küzdeni hajlandóak, és minden egyes tagtól elvárják a tőlük telhető legtöbbet, legjobbat. Makarenko minden növendékéhez optimista feltevéssel közeledett; feltételezte a benne rejlő erkölcsi alapnak legalább valamilyen csekély töredékét; törekedett felkelteni a telepeseiben az emberi méltóság érzését, mely abból a megfontolásból eredt, hogy egy ember közösség része vagyunk.

„Makarenko szerint, az egyetlen út, hogy a pedagógus a nevelés nagy részét a közösségre bízsa, mivel egyrészt nem bírná idővel és energiával egymaga kézben tartani a dolgokat, másrészt a gyerekeket nem lehet egymagukban, a pedagógussal való direkt interakciók által nevelni. A közösséggel való sokrétű interakciók, a közgyűlés és

²⁹ Rousseau (1978): i.m. 11. o.

³⁰ Rousseau (1957): i.m. 77. o.

³¹ Anton Szemjonovics Makarenko, született 1888. március 13, meghalt 1939. április 1. Szovjet író és pedagógus. Szegény proletárcsaládból származott: apja a *Déli Vasúti Műhely* mázoló munkása volt. 1904-ben elvégezte a négyosztályos polgári iskolát a Poltavai Kormányzóság Kremencsug nevű városában. 1905-1911-ig a Dnyeper melletti Krjukov lakótelepen tanított a *Népoktatásügyi Minisztérium* alá tartozó kétosztályos vasúti iskolában. 1905-ben ismerkedett meg a marxista eszmével, aminek híve lett. Az 1905-ös forradalom alatt titkos gyűléseket tartott a telepi iskolában, majd megszervezte a *Déli Vasúti Tanítók Kongresszusát*. 1911 szeptemberében áthelyezték egy másik kétosztályos vasúti iskolába Dolinszkójába. 1914. augusztus 1-jén a *Poltavai Tanítóképző* hallgatója lett. 1920-1928 a Gorkij-telep vezetője volt.

a közös munka által szerzett tapasztalatok képesek csak olyan nevelést biztosítani, amely a valós életben is megállja a helyét. A makarenkói iskola ilyen módon a valóság kicsinyített másaként, egy védett környezetben készíti fel a gyerekeket az életre.”³² A szociális nevelést összekötötte az egyéni fejlesztéssel. Nevelésének nem lehetett célja az ember megfosztása egyéniségétől azzal, hogy beszervezve egy társadalmi gépezetbe ő csupán egy csavar lehet, hiszen így elvette volna az egyéniséget minden kezdeményező eredetiségétől. Ő a szigorú munkafegyelem és szoros szervezeti kapcsolatok kerete között élhető teret biztosított a növendék egyéni alkotó kedvének biztonságos kibontakoztatásához, és érvényre juttatásához. Éppen úgy, ahogy a cserkészlet cselekedve, vagy játszva tanító módszere.

A játék a cserkészek természetes módszere. Játék fogalma alatt általában értelmetlen tevékenységet értünk, melynek valódi jelentősége nincs. A munka ellentétéként jelenik meg, azonban a kérdést mélyebben megvizsgálva kiderül, hogy a gyermek személyes és szociális fejlődéséhez fontos. Létezik gyakorlójáték, szimbolikus játék, valamint társas játék. Ezek korhoz kötötten, sorrendben jelennek meg az emberi fejlődés során. Minden olyan helyzetben, ahol jelen van a „játéktér” az ember számára lehetőség adatik, hogy teremtsen, kezdeményezzen. Ily módon játék vihető be az olyan munkába is, melyben lehetőséget adunk a fiatalnak a kibontakozásra. A serdülő szeret alkotni, és kellően felpiszkálva ég a vágytól, hogy hozzáadjon a történethez.

Makarenko pedagógiájának legfőbb jellemzője a kollektívizmus. Elvei szerint az egyén nevelése önmagában nem képzelhető el (ezért sem volt híve az akkoriban divatos reformpedagógiának), az egész közösséget kell nevelni. A közösség nevelő hatást fejt ki a tagjaira. A makarenkói iskola legfontosabb elemei a **gyerekek közgyűlése** és a **munka** az iskolában, a fegyelmezés és a büntetés alternatív értelmezése. A közgyűlésben Makarenkónak ugyanolyan felszólalási és szavazati joga volt, mint a gyerekeknek.

Makarenko sajátos nevelési módszer nem csupán a múltban jelent meg, manapság is használják nehezen kezelhető fiatalok terápiás módszereként. Kirobbantják őket a megszokott közegből, a már meglévő, számukra nem megfelelő társadalmi keretből és kortárs csoportot varázsolván belőlük kiteszik őket a vadonba, feladattal, felelősséggel, az önellátás kényszerével. Persze szakértő felügyelettel. Reality, mondják ma. És ekkor elkezdődik az építkezés, kialakul az együttműködés, megjelenik a törődés, szolidaritás,

³² http://hu.wikipedia.org/wiki/Anton_Szemjonovics_Makarenko

az áldozatkészség, megtalálják a munka örömét, egy új, saját társadalom építésébe fognak bele, melyet ha magukévá tesznek, könnyebben tudnak később ismét beilleszkedni a valós társadalmi környezetbe.

A **Waldorf-pedagógia** a maga gyermekközpontúságával, gyakorlatiasságával, munkaszemléletével nagy hasonlóságot mutat a cserkészettel. Ebben is fellelhetőek az eddig említett elvek és célok, és a mai napig nagyon kedvelt oktató-nevelő elképzelés. Rudolf Steiner az általa kidolgozott antropozófiai koncepció, megalkotása közben fordult a nevelési kérdések felé, és alkotta meg ezt a típusú iskolát. Az ezen intézményekre jellemző bensőséges, családi osztály- és iskolai légkört a módszerre jellemző ismétlődés, állandóság, és a biztonságot nyújtó viszonyulási lehetőségek alakították ki. Az iskola 12+1. éven át tartó képzés alatt szoros köteléket épít ki a tanító és tanuló közt, az ún. epochális oktatási rendszerrel – a tanrend nem naponta és óránként változik, hanem a főoktatás tárgyainak tananyaga tömbösítve, egy-másfél hónapos szakaszokban kerül feldolgozásra - pedig lehetővé teszi, hogy a gyermek figyelme, érdeklődése tartósan egy-egy területre koncentrálódjon, melyet így több aspektusból, mélyebben vehetnek szemügyre. Nincs bukás, a tanév végén a tanító a gyermek személyiségének egészére kiterjedő részletes szöveges értékelést ad. A cserkészet magyarországi jelenleg is folyó megújulásában hasonló értékelési rendszer bevezetését tervezik. A kerettanterv a következő néhány lényeges elemet tartalmazza: két idegen nyelv, művészeti nevelés, euritmia – táncos mozdulattművészet, munkára nevelés, mezőgazdasági- ipari-szociális gyakorlat, az utolsó évben gyakorlati munka vagy záródolgozat.

4. A cserkészlet jelene és jövője – változások, tervek, törekvések

4.1 A cserkészmozgalom helyzete a világban

A világ cserkészeit két világszervezet fogja össze: a koedukáció elve szerint működő Cserkészmozgalom Világszervezete, azaz WOSM (World Organization of the Scout Movement) és a hangsúlyozottan leányneveléssel foglalkozó Cserkészlány Világszövetség, azaz WAGGGS (World Association of Girl Guides and Girl Scouts). A WOSM létszáma kb. 28 millió, a WAGGGS-é kb. 10 millió. Csak hét olyan ország van, melyben nincs cserkészlet (be van tiltva, vagy nincs: Kuba, Laosz, Kínai Népköztársaság, Koreai Népköztársaság, Mianmar, Vietnám, Andorra).

A két cserkész világszervezettől függetlenül - de azokkal kapcsolatot tartva- létezik az egykori cserkészek nemzetközi szervezete, a Nemzetközi Cserkész Testvériség (ISGF; International Scout and Guide Fellowship). Közösséget ad, és támogatni kívánja a cserkészletet. Körülbelül hetven országban vannak tagjai.

A munka nagy része a régiókban zajlik; ezek: Afrikai Régió, Arab Régió, Ázsia-Csendes-óceáni Régió, Eurázsiai Régió (a volt Szovjetunió), Európai Régió, Amerikai Régió.

A cserkészletet hazánkban 1948. április 30-án rendeletileg betiltották. Mialatt a mozgalom külföldön virágzik, idehaza a cserkészlet illegalitásba vonul, és az akkori vezetők – mintegy katakombákba cserkészletként - művelnek tovább. Szívükben nem adják fel, és a rendszerváltás számukra is megadja az újjászületés reményességét.

4.2 A rendszerváltástól napjainkig Magyarországon - húsz év története

1988-ban meghal Velőssy Béla, a Magyar Cserkész egykori szerkesztője. Temetése egyfajta öregcserkész találkozóvá alakul, melyen felvetődik a kérdés a cserkészlet újraépítéséről. Októberben megalakul az Ideiglenes Országos Intéző Bizottság (IOIB). Németh Miklós (Magyarország miniszterelnöke) az Amerikai Egyesült Államokban találkozik Bodnár Gáborral, az akkori Magyar Cserkészszövetség vezetőjével. Megindulnak a szervezkedések, az első vezetőképzések, tanfolyamok.

1989. január 23-án újjáalakul a Magyar Cserkészszövetség. Vele egy időben sok cserkész nevű szervezet alakult politikai érdekekből. Sokan gondolták, hogy a cserkészmozgalom keresztény mivolta csupán az úttörőket hivatott felváltani, és államilag támogatott ifjúsági mozgalommá válik. A szövetség új elnökének, id. Surján Lászlónak és csapatának érdeme, hogy elkerülték az állami tömegmozgalom csapdáját, és a nem beleillő elemeket kivonták a szervezetből.

1990-ben a WOSM ismét tagjai közé iktatta a magyarokat, a felvett szervezet neve Magyar Cserkész Tanács és tagjai a MCsSz és az MCsCsSz (Magyar Cserkészcsapatok Szövetsége). Az MCsCsSz - szemben az MCsSz-el – vezetőitől nem kívánja meg a gyakorló vallásos életet. A külföldi MCsSz nevet változtat, Külföldi Magyar Cserkészszövetségre (KMCsSz). A hazai és a határon túl alakult magyar szövetségeket fogja össze a Magyar Cserkészszövetségek Fóruma (MCsSzF) nevű szervezet, mely a Magyarok Világszövetségének (MVSz) inspirálására jött létre.

1991-ben újra dzsemborin vesznek részt magyar cserkészek Koreában.

1992-ben pedig kialakul a jelenleg is használt vezetőképzési rend. A kidolgozásban nagy szerepet játszott Benedek László cscst. (KMCsSz), Edöcsény András cst. (442. cscs.), Grynaeus András cst. (205. cscs.), Lendvay Endre cst. (1909. cscs), Szentkirályi Pál cscst. (KMCsSz), Görbe László cst. (2. cscs.), és még számos segítő.

1993-ban emléktábort tartanak Gödöllőn, amin 1300 cserkész vesz részt, és minden magyar szövetség képviselteti magát. A VT testület jelentős része lemond, és ezek után a VK is megszűnik.

1994-ben tisztújító közgyűlést tartanak, és az új elnök Katona Tamás lesz. Visegrádon megrendezésre kerül az első **Regösbál**, melyet évente megtartanak.

1995-ben az OIB megbízásából egy munkacsoport kidolgozza az **új próbarendszert, Keresztes Pál cserkésztestvezetésével.** Ugyanebben az évben rendezik meg a 18. dzsemborit Hollandiában, melyre néhány lelkes cserkész kerékpárral megy ki.

1996-ban a millicentenáriumi ünnepek sorában kerül sor a „Kárpát-medence Cserkésztestvériség Nagytábor”-ra Ópusztaszeren.

1997 szeptemberében megtartják az I. Országos Tiszti Konferenciát a Sztrilich Pál Cserkészparkban. Óbudán ugyanekkor ismételten roma csapat alakításával próbálkoznak. Ennek alakulásáról sajnos nincs további információ.

1998-ban kilépnek a mozgalomból az adventisták. Október 17-én új elnökséget választ az MCsSz. Egy évre rá beindul a tematikára alapozott kiképzőképzés, és ismét egységes vezetőképzéssel próbálkoznak.

2000-ben Millenniumi Emléktáborban (MET) jönnek össze a cserkészek a Magyar Államalapítás 1000. évfordulója alkalmából, Esztergomban.

2001 Carpathia, Közép-Európai Regionális Dzsembori Csobánkán. 1000 cserkész vett részt rajta, akik közé kisebbségben élő magyar cserkészek is érkeztek, ugyanis a környező országokban is lassan egy évtizedes múltra tekintenek vissza a magyar cserkészszövetségek (Románia, Szerbia, Szlovákia, Ukrajna).

2005 I. kerületi Nagytábor, ugyancsak több mint 1000 cserkésszel. Ekkor volt az első **Cserkészkonferencia** Magyarországon, melyre azóta évente sort kerítenek. A Konferenciák mindig egy téma köré épülnek, és minden jelenlevő tehet hozzá a saját gondolatából. A 2008-as konferencia témája például a „Fókuszban a nevelés” volt.

2004-2006 folyamán **stratégiai fejlesztés** indul be Magyarországon a WOSM támogatásával.

A **2006-os Országos Tisztújító Közgyűlésen** a régi elnökséget leváltották és új fiatal szellemiségű elnökséget választottak a helyére³³.

Magyarországon 40 éves kihagyás után nehezen indult be a cserkészlet. Az újjáalakulás zászlóvivői olyan öregcserkészek voltak, akik még a II. világháború alatt vagy az előtt tettek fogadalmat. A ragaszkodás a régi elvekhez sok tekintetben megmentetője volt a mozgalom színvonalának szempontjából, de a kor változásához és a modern gondolatokhoz igazodni kellett. A kilencvenes években szép lassan kinevelődött a friss, fiatalokból álló új vezetői réteg, mely vállalta, hogy a stratégiai fejlesztést végrehajtja.

A **2007-es év a magyar cserkészlet Centenárium**a volt, melynek mintegy megünnepléseként megszervezték az első Országos Cserkésznapot. Több száz, ezer cserkész egyenruhában jelent meg Budapesten, sajátos PR munkát folytatva. Azóta a cserkésznap is minden évben megrendezésre kerül. 2009-ben például csupán vidéken kerül rá sor, Budapest központi szerepének ellensúlyozásaként. A fővárosiak elutaznak.

2010-ben az előző sikerén felbuzdulva ismét Magyarországon fogják megrendezni a Közép-Európai Dzsemborit.

³³ (<http://www.cserkesz.hu/rankvaravilag> és /elnökség

4.3 EINK és RAP – elképzelések, melyek tetteket szülnek

A fent említett stratégiai fejlesztés mellett, illetve következtében olyan gondolatok születtek, melyek szerint az egész mozgalom reformra szorul. A fiatal és idősebb cserkészek összefogtak, és szakemberek segítségével nagyító alá vették szervezetüket, mozgalmukat. Céljuk a magyar cserkészlet modernizálása, a kor szellemének megfelelő pedagógiai technológiák beépítése révén a cserkészlet jobbá, alkalmasabbá tételének megvalósítása érdekében. Fontosnak tartották a harmadik fejezetben kifejtett örök értékek, globális, változatlan elemeket, a cserkészlet módszerek megtartását, de minden építő gondolat előtt kinyitották kapuikat.

Így született meg Magyarországon az **Egységes Ifjúságnevelési Koncepció (EINK)**, melynek kidolgozásában segítségükre volt a WOSM által kidolgozott **Renewed Approach to Programme (RAP)**, magyar fordításban: **A nevelési program új megközelítése**.

RAP[3]

A nevelési programra vonatkozó világszintű irányvonalakat a 32. cserkész világszeminárium (Párizs, 1990) fogadta el, és azon az elven alapulnak, hogy a nevelési programot nem lehet egyszer és mindenkorra meghatározni, hanem valamennyi nemzedék és valamennyi ország esetében a fiatalok mindenkori szükségleteihez és vágyaihoz kell igazítani. Másik kulcsfontosságú elem pedig, hogy egy a fiatalok „által” megvalósuló rendszert képzel el, nem pedig a fiatalok „számára” megvalósulót. A felnőttek csupán lehetőségeket javasolnak, alternatívákat mutatnak, valamint motiválják és támogatják a fiatalokat, hogy képességeiket teljes mértékig kihasználják. Ezen közül egyik sem történhet meg a fiatalok igényeinek, vágyainak figyelembe vétele nélkül, hiszen számítanak az aktivitásukra. A felnőttek szerepe az, hogy a fiatalok motivációját és lelkesedését egy természetes nevelődési folyamat medrébe irányítják. 1909-ben Baden-Powell úgy írta le nevelési koncepcióját, hogy rámutatott: annak a csaláknak (pl. giliszta, vagy rovar), melyet a horgász a horog végére tűz, általában semmi köze sincs a horgász saját étkezési szokásaihoz, hanem épp ellenkezőleg, a hal ízlésének kell megfelelnie.

A RAP szerkesztői rámutattak, hogy az a nevelési program, mely csupán tevékenységeket javasol az ezeket alátámasztó nevelési célkitűzések nélkül, azt kockáztatja, hogy beleesik az aktivizmus csapdájába: önmagukért végzett

tevékenységek, amelyek passzív módon ismétlődnek, minőségük pedig fokozatosan romlik. Ha egy program pedig nem célokra irányul, akkor előfordulhat, hogy nem lehet világosan megérteni, és így nem lehet az új igényekhez alakítani. Előregszik és elavul.

A nevelési program olyan célokra épít, amelyekhez maguk a fiatalok ragaszkodnak. Az életkor növekedésével a célok egyre személyesebbé válnak. Az egyén felelősséget érez saját fejlődéséért, ezért alapvető fontosságú, hogy olyan nevelési célkitűzésekkel segítsék őket, melyek saját fejlődésük szempontjából relevánsak.

Mivel a fiatalok világa folyton változik, mozgásban van, dinamizmusa van, ezért a nevelési programot sem lehet az idők végtelenségéig meghatározni. Így a nevelési programra vonatkozó világszintű irányvonalak (World Programme Policy) ki is jelenti, hogy az egyes nemzeti szövetségek nem csak hogy szabadon alakíthatják ki saját konkrét tevékenységeiket, módszereiket és nevelési célkitűzéseiket, hanem ezeket rendszeresen felül is kell vizsgálniuk annak érdekében, hogy azt a fiatalok és a kultúrák alakuló világához igazíthassák.

Így tehát létrehoztak, megkülönböztettek változatlan és változó elemeket a nevelési palettájukon. A változatlan elemek a globális szinten meghatározott cél, alapelvek és a cserkész módszer – melyeket a harmadik fejezetben már tárgyaltunk –, a változó elem pedig a nevelési program, mely alkalmazkodik az egyes korok társadalmi igényeihez.

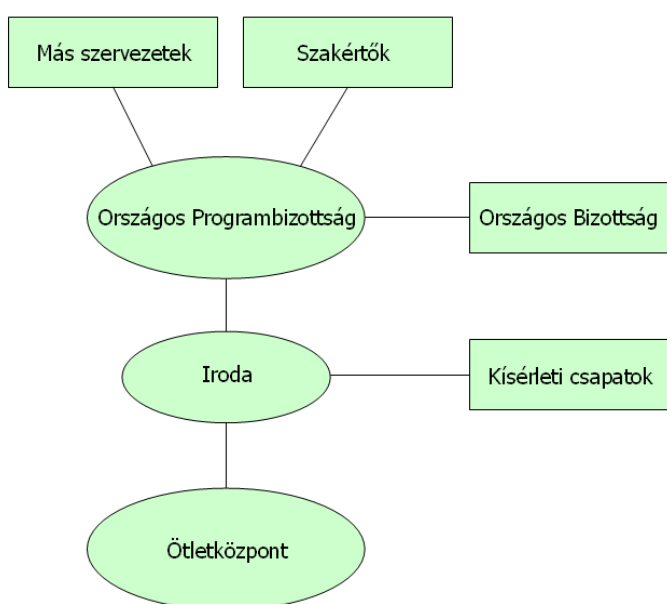
A RAP a cserkészlet alapvető elemeire épülő szisztematikus megközelítés, melynek célja, hogy a **nevelési programot** egy-egy korosztály, nemzedék szükségleteihez és vágyaihoz lehessen igazítani. Nyolc lépésből áll:

1. Nevelési ajánlat meghatározása, a fiatalok jelenlegi szükségleteinek és vágyainak elemzésével és erre a megfelelő nevelési válasz megjelenítése, összhangban a mozgalom változatlan elemeivel.
2. Személyes növekedési dimenziók meghatározása, amelyek az egyén valamennyi dimenziójára kiterjednek.
3. Végző nevelési célkitűzések meghatározása, amelyek egyértelműen meghatározzák azokat az eredményeket, amelyekről elvárható, hogy a fiatal elérje őket, mire elhagyja a mozgalmat.
4. Az egyes korcsoportok és korosztályok meghatározása a fiatalok különböző fejlődési szakaszainak alapján.

5. Korosztályi nevelési célkitűzések megállapítása, amelyekben realiztikusan vannak leírva az elérendő tudástartalmak, képessége és attitűdök.
6. A fiataloknak olyan, tapasztalatot kínáló tevékenységek kifejlesztése, melye lehetővé teszik számukra, hogy a meghatározott nevelési célkitűzéseket elérjék.
7. Az általános cserkész módszer alapján korosztályi módszerek kialakítása és egyes korcsoportokra való alkalmazása.
8. Személyes haladási rendszer felépítése, hogy segítse a fiatalokat saját személyes célkitűzéseik kialakításában, és motiválja őket az előrehaladásban.

Mivel fent leírt nyolc lépés nem lineáris folyamat része, ezért **a nevelési program kifejlesztését három fő szakaszra tagolják**: célok kitűzése, korosztályok megszervezése és a rendszer működtetése.

A RAP véleménye szerint minden cserkészszövetségnek rendelkeznie kell egy országos **programbizottsággal**, vagy munkacsoporttal, melynek feladata a korosztályok felügyelete és annak biztosítása, hogy a rájuk kidolgozott nevelési ajánlataik összhangban legyenek egymással. A programbizottság tagjai országos szakvezetők, és munkájukat a nevelési programért felelős országos szakvezető irányítja. Ezen túl a RAP a következő szervezeti felépítést javasolja (5.ábra):

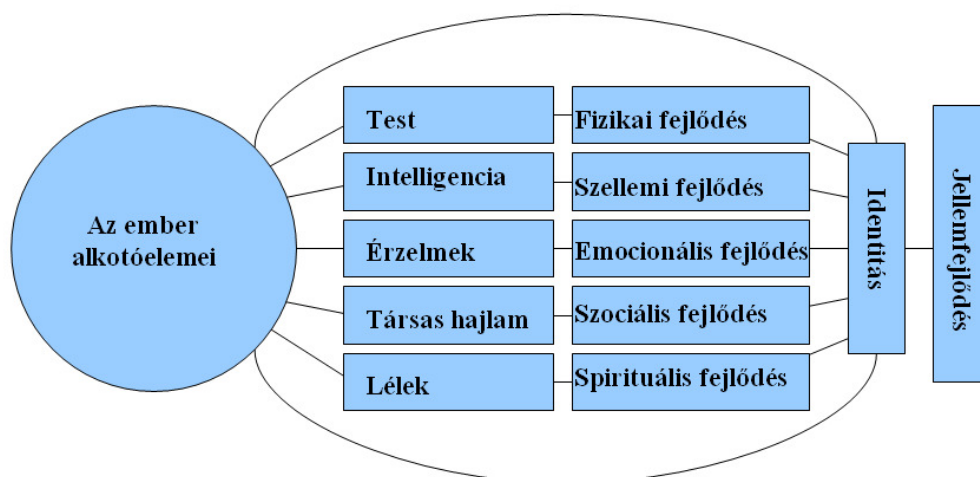
5. ábra Szervezeti felépítés

Az országos programiroda az Országos Bizottság felügyelete alatt dolgozik, és rendszeres haladási jelentéseket nyújt be. Szerepe a tervek előkészítése döntéshozatalra. A szakértők támogatják munkáját. A kísérleti csapatok kiválasztása különböző térségekben szükséges, ezeken tudják kipróbálni a bizottság elképzeléseit és javaslatait. Érdemes felvenni más szervezetekkel is a kapcsolatot, ami révén a megszerzett tudást, tapasztalatot meg lehet osztani. Végül pedig ajánlott létrehozni egy irodával támogatott ötletközpontot, mely az információk gyűjtésére, jelentések kiadására, valamint a kommunikációs vonalak hibamentes ellátásáról gondoskodni hivatott. Ennek alapjait Magyarországon már lefektették, és jól működik.

A nevelés célja kell legyen, hogy segítsék a gyermeket abban, hogy fokozatosan felépítse identitását és kialakítsa autonómiáját, azon képességét, hogy személyiségének valamennyi dimenzióját egyetlen koherens élettervben egyesítse. Éppen ezért helyezett a cserkészzet **nagy hangsúlyt a jellem fejlesztésére**. A cserkészmozgalom célja, hogy testi, szellemi, társas és lelki képességeik teljes kibontakoztatása révén hozzájáruljon a fiatalok – mint egyének, mint felelős polgárok, és mint helyi, nemzeti és nemzetközi közösségünk tagjai – fejlődéséhez. Ez áll a Cserkészmozgalom Világszervezetének Alapszabályzatában. A RAP öt plusz egy **személyes növekedési területet** ismer el:

- Testi fejlődés
- Szellemi fejlődés
- Érzelmi fejlődés
- Társas fejlődés
- Leleki fejlődés

Úgy vélik, hogy az érzelmi fejlődést újra az érdeklődés középpontjába kellene helyezni. A plusz egy síkként megjelenő jellemfejlődést a személyes identitás és akarat dimenziójában kell szemlélni. Ez önmagában egyesíti a személyes növekedési folyamat összes dimenzióját (6.ábra). Ezen dimenzió nélkül a személy nem lehet saját fejlődésének mozgatója.

6. ábra Személyes növekedési dimenziók

Ezen fenti hat dimenzió kölcsönösen kapcsolatban áll egymással, és egy egészet alkotnak egymással, mely nem más, mint az emberi személyiség. Az egészséges jellemhez minden dimenziót ápolni és fejleszteni kell. Ezt tette céljává a cserkészet.

EINK³⁴

Az EINK egy keret, mely meghatározza a cserkészetben azt a nevelési célt, melyet el kívánnak érni a nevelési folyamat végére. Ezen koncepció részei:

- A cserkésznevelés meghatározása
- A korosztályi felosztás
- Az emberi élet részterületei, melyben a nevelés folyik
- A cserkésznevelés végső célja
- A cserkésznevelés az élet részterületei szerinti célja az önnevelési túlsúlyig
- A cserkésznevelés korosztályi és életterületenkénti célja
- A cserkész módszerek jelenléte és alkalmazása az életterületekben és a korosztályokban
- A próbarendszer alap- és különpróbákkal, korosztályokra bontva
- A nevelési eszközök jelenléte az egyes korosztályokban
- A cserkészetbe belépők életútja a cserkészetben
- Az életútra épülő vezetőképzés
- A vezetőképzésre épülő rendszeres vezetői tudásfejlesztés

³⁴ Solymosi Balázs szerkesztésében: A nevelés kézikönyve, 2005, 18. o.

A területek kibontása még ma is folyik. Minden egyes pontot korosztályokra lebontva dolgoznak ki, melynek eredményeképpen egy jól használható nevelési anyagot, háttérrel kapnak, amiben könnyebbé, és magasabb hatásfokúvá válik munkájuk.

Segítségükre van a WOSM, és a külföld előrehaladt munkája, melyek közül az Interamerikai Cserkészszervezet nevelési ajánlatát olvasom:

Milyen férfit és nőt szeretnénk: [3]

„Szabad és integritással bíró ember: gondolatában tiszta és szívében igaz, akaratában erős, felelősségteljes és magabiztos, személyesen elkötelezett saját élete iránt, szavához hű és ragaszkodik.

Kész mások szolgálatára: aktív részese közösségének, megvédi mások jogait, síkra száll a demokráciáért és elkötelezett híve a fejlődésnek, szereti az igazságot és előmozdítja a békét, megbecsüli az emberi munkát, és családját a szeretetre építi, tudatában a saját és mások méltóságának, és örömmel és szeretettel osztozik mindenivel.

Alkotó személy: aki jobban hagyja itt a világot, mint ahogyan találta, és a természeti világ sérthetlenségére törekszik, folyamatosan tanul, és még felfedezetlen utakat keres, jól végzi munkáját, és – a birtoklás éhségétől szabadon – független az anyagi javaktól.

Lelki személy: transzcendens életérzéssel, kinyitja szívét Istennek, örömmel éli meg hitét, és azt mindennapi élete részévé teszi, és – a párbeszédre és a megértésre nyitottan – tiszteli mások vallásos meggyőződését.”³⁵

³⁵ Interamerikai Cserkészszervezet: Nevelési ajánlat

Befejezés, összefoglalás

A magyar cserkészzet jelenleg nagy változás előtt áll, és igen dinamikus, lelkes, hozzáértő, tanult fiatalok és idősebb, tapasztalt öregek állnak ehhez a csatarendbe. Át kell alakítaniuk a próbarendszerüket, a nevelési koncepciójukat kiegészíteniük, a hiányokat pedig pótolniuk kell, de a munka folyik.

Munkám során a feltett kérdéseim nagy részére választ kaptam. A háború, és a kimaradt negyven év komoly veszteségeket okozott, ez akkor látható igazán, ha a külfölddel vetjük össze magunkat. Van mit tanulni és szerencsére van kitől tanulni. Remek, dolgos években járunk, ahol a külföld is újít, és ahol a módszertanokban újra az individuum kerül az előtérbe. Ismét olyan személy nevelése a cél, aki a világban megállja a helyét, praktikusan gondolkodik, másokkal jól és könnyen dolgozik együtt, és nem fél használni az egyéniségét, kreativitását, kezdeményezőképességét. Kulcsképeségek birtokában van, jellemes, megbízható, felelősségteljes. A kiscsoportos rendszer, a cselekedve tanulás, az egyén felelősségének szerepe, és ezek együttes módszertana terjed és fokozatosan egyre több pedagógust fertőz meg, olt be rendszerével. Mint leendő mérnök-tanár én is látok benne lehetőséget, melyet remélem későbbi munkám során ki is tudok használni.

Irodalomjegyzék

- [1] Pukánszky Béla – Németh András: *Neveléstörténet*. Nemzeti Tankönyvkiadó Rt., Budapest-Szeged, 1996.
- [2] Gergely Ferenc: *A Magyar cserkészlet története 1910-1948*. Göncöl Kiadó, Budapest, 1989.
- [3] WOSM: *Renewed Approach to Programme*. European Scout Office, 2000.
- [4] Dominique Bénard – Jacqueline Collier Jespersen: *A Zöld Sziget*. Európai Cserkésziroda, Genf, 1999.
- [5] Anton Makarenko: *Az Új Ember Kovácsa*. Magyar könyvtár, Bratislava-Pozsony, 1952.
- [6] Bakay Kornél: *Ragyogj cserkészliliom!* Metrum, Budapest, 1989.
- [7] Solymosi Balázs szerkesztésében: *A nevelés kézikönyve*, 2005.
- [8] http://hu.wikipedia.org/wiki/Anton_Szemjonovics_Makarenko
- [9] A Magyar Cserkészszövetség Alapszabálya, 2005.
- [10] Baden-Powell: *A cserkészvezető*. Magyar Cserkészcsapatok Szövetsége, Budapest, 1992.
- [11] Solymosi Balázs cst. országos vezetőtisztt: *A magyar cserkészlet mozgalmi alapjai*.
- [12] *A Magyar Cserkészmozgalom szervezeti és működési szabályzata*. Budapest. 1942.
- [13] Solymosi Balázs szerk.: *Az első cserkészpróba módszertani segédkönyve*. Budapest, 2000.
- [14] Bodnár Gábor: *A magyarországi cserkészlet története*, Püski Kiadó, 1989.
- [15] Szabó Kinga: *A mai magyar cserkészlet a százéves mozgalom tükrében*. 2008
- [16] Bodnár Gábor: *Cserkészkönyv I.*, Püski Kiadó, 1990.
- [17] <http://hu.wikipedia.org/wiki/Dzsembori>
- [18] Lord Baden Powell: *Cserkészlet fiúknak*, Magyar Cserkészcsapatok Szövetsége. Budapest. 1994.
- [19] Solymosi Balázs szerkesztésében: *A nevelés kézikönyve - vitairat*, 2005
- [20] *A Magyar Cserkészmozgalom szervezeti és működési szabályzata*. Budapest. 1942.
- [21] dr. Bodnár László: *Próbarendszerek a cserkészletben*. 2008